

Aleksandra Kristova

CIVIRLIĞA TÜRKÜSÜ

Komrat
2018

Cıvırlıga türküsü

Avtor: *Aleksandra Kristova*

Redaktor: *Petri Çebotar*

Maketçi: *Viktor Kopuşçu*

Okuyuculara danışma

Paalı okuyucular, kim sever gagauz dilini, lafeder hem okuyêr bu dildä.

Selemnerim sizi bu sayfada. Geçtiysä sizin elinizä bu kiyat, alatlamayın koymaa onu bir tarafa. İsteersiniz mi duymaa ana topraan hem ana dilin gözeiliini, sıcaanı, raatlını, sevgisini? Aklınıza getirtmää küçüklünüzü, büyük yaştaşanız, duymaa eski zamannarın uygunnuunu hem usluluunu, gençseniz – tutmaa eski yortuları, çalmaa büyük mamuların maanilerini. Okuyun evelki ana türkülerini, gezinin dedelärlän evelki Bucakta, sesirgenin kızgın topraan havalarına. Çekin içinizä ilkyaz, yaz, kış, güz kokusunu, gezinin Bucak kırlarında, düşünün hem savaşı bulmaa yaşamanın özünü benimnän bilä.

O sevgiyi, ani bän duyêrim dilimizä, dinimizä, topraamıza, tabiatımıza hem insana Gagauz Erindä, bulayacınız benim yaratmalarımda. İsteerim, ani o büyük sevgi dökülsün sizä durmamazlıya, nicä Bucaan derin dipli göklerinden günnärlän döküler şen cıvırlıga türküsü.

Saygırlarlan,

Aleksandra Kristova.

Küçüklüüm Avdarma

Benim duumam

Küçücük içer, taftalı tavan.
Yısınmış kuptör, hep gelir insan.
Hepsicii kutlêêr mamuyu, zerä
Bir küçük cancaaz getirmiş evä.

Hererdä durêr paska kokusu,
Pek düüyer çannar – ilkyaz yortusu.
Bän geldim erä Bük paskelledä,
Açan çiçeklik, güneş hererdä.

Ne bekleer beni, bilmeer kimseycik,
Ürääm taa temiz, ilin hem açık.
Tafta tavanda halka gıcırdeêr,
İki tarafa sallangaç uçêr.

Poyuylan baalı uşacık uyyêr,
Başı ucunda ayozlar durêr.

Avdarmanın yolunda

Yazın bir sabaa, şöşä boyunda
 Bir kızçaaz gider onüç yaşında.
 Güleräk gider hem sevineräk,
 Dünnä görüner gözäl hem yalpak.

Üüsek fidannar güneştän saklêêr,
 Bostan baaları dübdüz görüner.
 Bir yamaççıkta durdu, bakındı,
 Uzak daalara gözünü attı.

İstedi ilin bir kuşçaaz olmaa,
 Bu gözäl eri yukardan görmää.
 Sora da konmaa herbir dalcaaza,
 Bir türkü çalmaa bütün buaza.

“Saa ol!” sölemää göktä bobaya,
 Hem seläm vermää bütün dolaya.

Kaavi köklär

Havalar açıldıydı, ot çıktı yamaçta,
 Açan bän keskin seslän bulundum bu erdä.
 Kırangaç türküsünän adadıydı kısmet,
 İlkyaz pak havasınnan hep verärdi kuvet.

Bän diişik bir uşaktım, sürüdän dışarı
 Hep çıkmaa bän bakardım, hep olmaa ayırı.
 Gün hem ay bana dosttu yıldızlarlan göktä,
 Şafklarınnan şıladı bana zor erlerdä.

Gözlerim pek şaşardı çiçekli kırlara,
 Üreemdä da duyardım büyük sevgi bu erä.
 Etişmää hep bakardım o pembä dannara,
 A canım da baalıydı bir eski baalara.

Yıl-yıldan büyük sevgi üreemää katıldı,
 Bu eşil kırlarım hep kundaklan sardı.
 Enseyämeer beni fenalık hem kötü,
 Zerä pek bän kaaviyim, nicä zaybir çotuu.

Düş

Küçüklüüm benim, yalpak küçüklüüm,
Seni bu gecä düşümdä gördüm.
Sansın, atlayarak, bän kıra kaçtım,
Baayın çotuuna genä sarıldım.

Dal yalabıttı kara gözünü,
Ama o çıktı olmuş üzümü.
Bän birkaç tenä kuşlara attım,
Hem kendim dä ilk üzümü dattım.

Yaban gülünü savaştım kokmaa,
O sa tutundu beni saplamaa.
Birkaç kömüren aazıma attım,
Ama onnan salt canımı yaktım.

Güleräk düştüm eşil otlara,
Sesim daaldı dübdüz Bostan baalara.

Avdarma küüyümä

Eski küüyüm, zeetli küüyüm,
Seninnän duralım lafa.
Çoktan bän, kalkınıp, büüdüm,
Sendän uzak kırdım kafa.

Bän dolaşık yolda gezdim,
Düşä-kalka, yanılarak.
Ama açan sana geldim,
Sän prost ettin, aalayarak.

Beni sevdi sıcak topraan,
Eski baalar el uzattı,
Yolu açtı o dar sokaam,
Göktä kuşlar türkü çaldı.

Bän diş çöktüm sana, küüyüm,
Helal bu ayozlu erä.
Sän, Avdarma, beni büüttün,
Sana dönerim herkerä.

Küçüklüüm

Daayın ardında mı, çayır içindä mi –
Sän näända kaldın, küçüklüüm?
Eski dutlukta mı, o dar sokakta mı?
Bän çok sıra hep düşündüm.

Açan yarışardım lüzgärlän, kaçarkan
Kendi dostlarımnan kırda.
Uzak hem büülü dannara hep şaşarkan,
Seni unutmuşum orda.

İ, bekim, kendin saklandın isteyiptä,
Oynarkan kızgın kumnukta?
Ya da kuşlarlan uçtun, düşünüptä,
Brakmaa beni yalnızlıkta.

Yıllar, sarılıp, düz yola çıkarêrlar,
Saçı dııştırıp benizdän,
Salt küçüktän duygular hep durêrlar
Benim bu yıprak üreemdä.

Bostan baaları

Baa içindä buruk yolcaaz yukarı çıkêr,
Bir masal gibi erä seni getirer.
Burada büüyey ceviz, alma hem erik,
Hertürlü başka fidan hem dâ eşillik.

Kuşlar fidanda çalêr herbir dalcaazda,
Göcenciklär kaçınêr eşil otçaazda.
Yaban gülün kokusu aklını alêr,
Bu fasıl koku bütün dolaya daalêr.

Bir açık erdä çıkmış kır çiçekleri,
Sansın resimi yazmış usta elleri.
Katinalık, güvennik brakmêr hiç geçmää,
Sivri çetin çalılar bakêr saplamaa.

Yuvadan bir kuş fırlêr, uçup erindän,
Petrov üzümü tikennän tutêr eteendän.
Orta yoldan aykırılêr koyun sürüsü,
Cıvırlıganın göktä bitmeer türküsü.

Bostan baaları, sendä geçti küçüklüüm,
Unutmar seni onnar, kim bırda büüdü!
Aktardılar, sürdülär: yok eski baalar,
Neçin sana bastılar eni vakıtlar?

Çok gördüm bän dünnedä başka taraflar –
Bulmadım sendän gözäl, zümbüllü baalar!

Avdarmanın klisesi

Eski klisä durêr mezarlık yolunda,
Pek çoktan düzülmüş yapısı.
Toplamış o küüyü kendi dolayında,
Büün onun hep açık kapusu.

Ama vardı vakıt, açan o kapandı,
Kesildi insanın gelmesi.
Pençerä gözleri onun taftalandı,
Kapunun çekildi rezesi.

Otlandı aulu, eskidi boyalar,
O bakardı küüyä küsülü.
Siirektä ansızdan salt düüyardı çannar,
Yortuda ya da varsa ölü.

Tozları hep sildi, erleri yıkadı,
Maşi babu, uygun bir karı.
Hem ne vardı sendä, kaldırıp, korudu,
Stavrozu doorudup yukarı.

Ama gel-gün vakıt bulutlar daalıştı,
Güneş kliseyü aydınnattı.
Ayozlar, toplanıp, erinä erleşti,
İnsanı duaya toplattı.

Ay Boba mı seni, Avdarma, pek sevdi?
Bak, ne klisä oldu büün mayıl!
Senin kruçanı ayoz hep bir korudu –
Kanatlı beygirdä Mihail!

Avdarma Kulaa

Götür beni, yol, o fasıl erä,
Küüyün Kulaana, eski kumnuuna.
Uzak o vakıt aklımdan geçer,
Te Kulak önümdä genä diriler.

Karşı yamaçta bostan eşerer,
Eşil çayırda sürülär gezer.
Uzak baalarda çalışêr insan,
Sarı kumnukta kaçınêrım bän.

Çayırda sırtmaç kamçı patladêr,
Kulaan avazı ona seseder.
Tombarlak daacaaz yavaş fışirdêr,
Yorgun insanı gölgeyâ çaarêr.

Daa seerinniindä insan dinnensin,
Kuş türküsünü biraz seslesin.
Gün kızgın yakêr üülendä Kulaa,
Sürülär kaçêr yakınkı suya.

Kulak, Avdarma, sana dayanmış,
Senin sesinä hep sesirgenmiş.
Büünnän-büün, Kulak, seni unutmam,
Bırada kalmış benim yaşamam.

Avdarma

Avdarma, sevgili Avdarma,
Allahtanmış senin kurulman,
Çok çektin sän zeetlär eveldän,
Ama büün taa gözäl yok sendän.

Refren:

*Armut fidanı hep verer kuvet,
Geniş kırların – eni bereket.
Tatar çöşmesi ayozlu suyu,
O sarp oolların hep düzer küüyü.*

Podişlär, Kulaklar, Yozakay,
Güleräk şafk eder sizä ay,
Gün eniyçä sever kırları,
Eşerer hep Bostan baaları.

Refren:

Ayozlar kliseyi doldurdu,
Üzleri pek aydın hem mayıl,
Avdarma, seni hep korudu,
Kanatlı beygirdä Mihail.

Refren:

Pek kaavi çıktı taş köprüsü,
Bitmedi kuşların türküsü,
Biz deeriz helal hem hayır,
Avdarma, hep kablet musaafir!

Evelki Bucak

İlkyazın

Tolokalar kurudu, dalda tomruk patladı.
Güneş, geerip kollarını, dünneyi kucakladı.
Kırlar endän ekiler, buna er pek seviner.
Yalabık güneş auçlan bizä sıcaanı verer.

Uyandı birdän küülär, uşaklar pek şennener.
Paskellä için onnarda rubalar enilener.
Kızlara poplin fistan, atlas şirit saçlara.
Çocuklar da seviner eni aba donnara.

Köşä horusu çaarêr iştäñ sora gençleri,
Bırada bakışsınnar, bulsunnar sevgileri.
Başçada çiçek açêr, koku alêr aklını.
Eni duygular gelir, sevindirip canını.

Uyanmak

Bozardı kırlar, kurudu yollar,
Eser lüzgercik, uyandı küülär.
İlkyaz sokaanda uşaklar kaçêr,
Sıcak havaya onnar seviner.

Öter horozlar, tauk kıtkıdêêr.
Eşil otçaazda bızaacık atlêêr.
Kuvan sevindi ilkyaz sıcaana,
Hızlıca uçtu gül başçasına.

Bän dä sarıldım herbir fidana,
Herbir çiiceezin baktım dibinä.
Eşil yaprakta kaçêr böcecik,
Hepsi seviner – sıcaa etiştik.

Eski yuvada baarêr yavrular,
Dannardan gelir eni yaamurlar.
Üreklär kaynêêr, ortalık cınnêêr,
Hepsi yaşamaa hem sevmää ister.

Sevgi topraa

Kaldı geerdä kış, biyaz saurgun.
Hava yısındı, ortalık uygun.
Çıktı çiftçilär kıra işlemää,
Lüzgär başladı sıcak üflemää.

Eri kuruttu, topaçlı yaptı,
Eni umudu pek uzaa attı.
Yaamêêr yaamurlar, çatladı erlär.
Bucaa kurudêr sıcak lüzgerlär.

Ama hiç adam kesmeer umudu,
O kuru erä kazmayı urdu.
Yukarı bakıp, hep dua eder.
Kendi topraanı hep ölä sever.

Paskellä eskiycä

Eski küülerä geldi büük yortular,
Öterlär çannar sabaadan.
Sıcak yamaçlar eşerelär ottan,
Cinnêêr kuş sesi yukardan.

Küçük uşaklar, toplanıp bireri,
Atlêêrlar kuru yolcaazda.
Paskellä sıcaklan girer içeri,
Geler bizä Büük pazarda.

İnsan düzüner rubaya tutmalık,
Evdä musaafir beklener.
Uşak baalayıp bir satin boşçalık,
Sokakça gudina gezer.

Lelek durêr yuvada direktä,
Orda yavrular kımıldêêr.
Güneş, nicä büük kırmızı yımırta,
Göktän insana sıırdêr.

Paskellä küçüklüümdä

Dar sokakta toplanmış uşaklar,
Oynêrlar günnärlän çelik.
Kızgın fırında pişirer analar,
Paskellä için çok imeelik.

Tatlı hamurun gelir kokusu,
Saabalendän paska pişti,
Şenniklän gelir bu Allaa yortusu,
Te klisedä çan dirildi.

Çıkmiş ihtârlar, güneştä yısınıp,
Yalpak hem uygun konuşêrlar,
Gençlär badaşêr, kol-kola tutunup,
Rop-rop kırlarda kaçınêrlar.

Evelki Kolada gecesi

Eski küülerä çöktü karannık,
Göklär açıklêr yıldızlı.
Avşamstü, taman uslandı borancık,
Ayaz pek sıktı ortalı.

Uyumêr insan hem da süünmeer çafklar,
Koladayı hepsi bekleer.
Türküylän küüdä gezinerlär gençlär,
Onnar Allahı meteder.

Girerlär onnar evlerä kutlamaklan,
Açêrlar herbir kapuyu,
Kalpaa çıkarıp donaklı feneçlârlän,
Söleerlär ilktän duayı.

Eni yıl gelsin insana umutlarlan,
Gözäl bereket getirsin.
Hem çok yaşasın saabilär uşaklarlan,
İnsan Allaha sevensin.

Kolada umutlan, Kolada şenniklän,
Gezersin bizim küülerdä.
Dolu ay göktä seviner metinniklän –
Allah insanın üreendä.

Eni yıl eskiyçä

Geler eni yıl, ortalı şenneder,
Öter çancaazlar, trakalar seseder.
Umut, ani bu yıl bitecek kahırlar.
Hem pek kısmetli olacek uşaklar.

Geler eni yıl hem dä çam kokusu,
Bu en gercikli hem şen kış yortusu.
Öter avşamdan dolaylar hêy-hêydan,
Küüdä sokaklar kaynaşêr sürüdän.

Kızgın fırında kıvrırma kızarêr,
Gözäl kokular evlerdän çekiler.
Bir incecik seslän baarêr yavrucuk,
Adam seviner – bulundu kuzucuk!

Baalêr kuzuya o iplik kırmızı,
Onu korusun salt Çoban Yıldızı.

Eski Bucakta

Dolu ay göktä, nicä pita ballı,
Bucaan kırına şafk eder.
Göçmen insannar, brakıp varlını,
Bırda yaşamak çekeder.

Onnar sürücükün, yapıp stavrozu,
Gezerlär bu bozkırlarda.
Bulduynan uygun hem kuytu erleri,
Umutlan kalêrlar orda.

Çok iş dedelär Bucakta çevirdi,
Sürdü bu çetin ipeklii.
Pınar çok kazdı hem ilkyazın ekti,
Asıp boynuya hiybeyi.

Güneş kırları, çatladınca, yakardı,
Lüzgär aktarardı erä.
Bayır üstündä pek çirkin hep kişnärdi
Poyraz lüzgerdä hergelä.

Bizim dedelär dooru hep gidärdi,
Çoban Yıldızın altından,
Yaban kafası onnarı koruyardı,
Bucaa gözledip yukardan.

Büülü Kolada gecesi

Kışın soluu – suuk hem taazä,
Geldi birdän maalemizä.
Eri kürtünnän doldurdu,
Kırlar biyaz çarşaf oldu.

Kış masalı sardı küüyü,
Geldi yortu büülü-büülü.
Kolada gecesi – çık bak!
Saman yolu şılêêr parlak!

Göklär insannar lafeder,
Yıldız yıldıza seseder.
Şenniklän büyük yortu geler,
Genç seslerdän küülär cınnêêr!

Unutmêêrım bän bu günü,
Yalpak anamın sözünü:

«Gecä yarısı bu yortuda –
Fasıl işlär olêr göktä.
Gök kapusu açılacak,
Da ayozlar görünecek».

Umutlan hep bakêrım bän,
Sanki nelär göräbilcäm?
Ay yıldızlarlan saklandı,
Kaar buludunnan kapandı.

Bakêrın, nicä kaar düşer,
Canım sa yukarı uçêr.
Bendä sansın kanat oldu,
İçim sevinmelik doldu.

Büülü gecä, fasıl gecä,
Verdin sän Allahı bizä.
Düşer, düşer hep büyük kaarlar,
Da sansın ayozdur onnar.

Paskellä vakıdı

İlkyaz lüzgerinnän yortular geldi,
Üreemizä sevinmäk genä getirdi.
Türlü benizdä açêrlar fasıl zümbüllär,
Kär ateş gibi yanêrlar erken laalelär.

Fidannar biyaz bulutlan sardı dolayı,
Enidän duygu başlêêr hoş çiçek ayı.
Çiçeklârlän karışık Paska kokusu,
Hristiannarın en büyük ilkyaz yortusu.

Kuşlar düzmeerlär yuva uygun havada,
Cıvırdêêrlar, sevinip, çiçekli dalda.
Onnar keskin seslän bütün gün öter,
Blaguşteni için bizä haber getirer.

Süüt dallardan pazara klisä açacek,
Vereräk umut, saalık, üreenä raatlık.
Büük Paskellä yaklaşêr, ayozlu Pazar,
Sansın taa pek diriler klisedä çannar.

Karışêr hayır duyguyılan fasıl kokular,
Dualar gökâ çıkêrlar, türkü oldular.
Erlän gök bu şen türküyün bireri geldi,
Hererdän işidiler: «Hristos dirildi!»

Cıvırlıga türküsü

Gagauz Eri

Bu erdä güneş sıcak
Bozkırlarlan payvantlı.
Kızgın toprakta Bucak,
Nicä kilim korafılı.

Erkendän maavi göktä
Cıvırlıga türküsü.
Çöşmedä-çayırlarda
Biyaz koyun sürüsü.

Öter eski maanilər
Hem kadınca havası.
Bütün düüneyä daalêr
Keskin «Bucak dalgası».

Kitka gibi küülerdä
İşidiler çan sesi,
Bildirilsin göklerde
Gagauz senselesi.

Uzakta pembä dannar,
Güllü başça erimiz!
Yamaçta eşil baalar,
Herersi kırnak, temiz!

İleri hep götürer
Bucaan sıcak lüzgeri.
Dolu soframız çaarêr:
Buyurun – Gagauz Eri!

İlkyaz duyguları

Eşerdi toloka, dolay yamaçlar.
Sokakta oynêrlar küçük uşaklar.
Toplan kaçınêrlar kuru yolcaazda,
Çan gibi öterlär seslär dolayda.

Kiriştä cıvlêrlar saçak kuşları,
Uzakta şılêrlar ilkyaz dannarı.
Üreklär düüerlär eni duygudan,
Sevgi genä ansızdan çeler fikirdän.

Bu fasıl duyguylan var nicä uçmaa,
İlin kanatlarlan gökü kaplamaa.
Yukardan baktıynan bu gözäl erä,
Mayıl olmaa herbir maavi dereyâ,

Herbir denizä hem eşil daalara,
Orda bulunan cannı mallara.
Ko insana her zaman ilkyaz hep gelsin,
Eni duygularlan hep sevgi versin.

Mart

Yııındı pençerä seti,
Damnêêr sabaalendän saçak.
Kışın soluu artık bitti,
İlkyaz geldi bizä yalpak.

Kırda kaarlar birdän çöktü,
Sular akêrlar oynayrak.
Dereciklär heptän taştı,
Çayır oldu kara batak.

Hayada kırlangaç geldi,
Selâm eder, cıvırdarak!
Taazä lüzgâr umut verdi,
Ani durgunmêêr yaşamak.

Bucakta ilkyaz

Güneş urêr Bucaan tarafına,
Verer kuvet erä hem insana.
Sıcak lüzgâr sever suradını,
Kuşlar aarêêr eski yuvasını.

Sırtmaç toplêêr tolokada sırı,
Eşil kundak çoktan sardı kırı.
Patlêêr tomruk, yaprak alêr soluk,
Göklâr açık, derin hem dâ duruk.

Açtı çoktan ilkyazın erken çiçecii,
Onda kaçêr paskellâ böceci.
Dolay cınnêêr, öter hem dâ çalêr,
Hem hepsi eş kendisinä aarêêr.

Sevgi enseer, dalgaladıp canımızı,
Gercik koku kaplêêr başçamızı.
Mayıl çalêr kuşlar eni türküleri,
Çiçek açêr Bucaan bu kitka küüleri.

İlkyaz türküsü

Çiçeklär sıcak güneşlän,
İşkyazı donattılar.
Çobannar incä kamçıylan
Dolayı patlattılar.

Genç kızlar gider sokakça,
Üzleri pek şen güler.
Çocuklar kalkêr ayakça,
Onnara dooru bakêr.

İlkyazın kuşlar gelerlär,
Şennedip tarafımı.
Salkımnar çiçek açêrlar
Hem alêrlar aklımı.

Biyaz guguş eşçeezinnän,
Guurdêrlar saçakta.
Yavrular incä seslêrlän
Baarışêrlar yuvada.

Dannardan gelir sürüylän,
Sesedip, yaban kaazlar.
Göklerdä, gürüldediynän,
Döküerlär yaamurlar.

Kış

Kaba kundaklan sarılı erin üzü,
Biyaz kaarlar kırdä keser gözümüzü.
Küüdä evlär görünmeer kürtündän,
Hem bacalar kara olêrlar tütündän.

Sardı biyaz masal eri, koyup kaarı,
Uyvaştırıp birkaç aya duyguları.
Sabaalendän hava uygun hem sak,
Kayêrlar kızaklar uşaklan uçarak,

Karşı bayır yalabiyêr, nicä ayna,
Zorca bişey tırmaşacak ona.
Tunuk güneş bakêr göktän, utanarak,
Ani verämeer insana sıcak.

Taman isteer o sıcaanı vermää –
Kara bulut onu başlêr sarmaa.
Günnär kısa, avşam hızlı gelir,
Tä genä poyrazdan lüzgär eser.

Kürtünnerdä kaarı o tozattı,
Hem saurmaa yavaşıcık başladı.
Boran küüyü türküylän uyuttu,
Salt durgunmaa sabaalen unuttu.

Kış masalı daada

Biyazıdı ortalık,
Gün biter hızlı.
Uyukladı sık daalık,
Kaarlan sarılı.

Fidannardan uzanêr
Fasıl gölgelâr.
Ayın şafkından yanêr
Gümüş yıldızlar.

Çamnar atmış sırtına
Biyaz tulumu.
Kavaklar yanêr yalınnan,
Nicä bal mumu.

Büülü daayın yalabık,
Gözâl içersi.
Uslu ortalı keser
Buhunun sesi.

Nicä masal, kış daayı,
Uyvaşık, uyyêr.
Masallı dünnelerä,
O bizi çaarêr.

Yaz yaamuru

Üülen sıcaan aar soluu,
Bunalêr mallar.
İnsan gölgeyä kaçêr,
Saklanêr kuşlar.

Dannardan gelir kara,
Partallı bulut.
O verer insannara
Yaamura umut.

Kara maaviyâ diişer,
Gökün benizi.
Lumburdêêr hem dä çakêr,
Korkudup bizi.

Lüzgâr birdän kaldırêr,
Tozlan gübürü,
Uzaa onnarı koolêêr,
Sokaa süpürüp.

Büük damnalar örtüdä,
Çıtlayıp, patlêêr.
Er dä kendi üzünü,
Göklerä açêr.

Yıkandı erin üzü,
Hepsi yalabêêr.
Hem güler üzü-gözü,
Hem soluklanêr.

Büük yaamur (Furtuna)

Sus oldu ortalıklar,
Dannar karardı
Kımıldamêêr yapraklar,
Dolay bunaldı.

Hayvan anırêr dargın,
Gölgeyi aarêêr.
Erin üzünä yakın
Kırlangaç uçêr.

Büük lüzgär kaptı tozu,
Gübür uçuşêr.
Yapıp hızlı stavrozu,
İnsan saklanêr.

Gıcırdeêr eski fidan,
Kökleri oynêêr.
İncä belli kavaklar
Aşaa büküler.

Çatladı kara göklär,
Yıldırım çaktı.
Sansın kimsä yukarda
Kamçı patlattı.

Lumburdêêr hem gürüldeer
Kara bulutlar.

Yıldırımnar şafk eder,
Açılêr dannar.

Derin kara göklerden
Yaamur çözüldü.
Sansın dipsiz pınardan
Kofa döküldü.

Gecä resimi

Dolu ay peydalandı,
Gözäl üzlü kız gibi.
Duruk su dalgalandı,
Çalkalandı göl dibi.

Sak dolaylar açıldı,
Dolu ay çıkarkana.
Yabanılar esirdi,
Aya uluyarkana.

Erin üzü uyvaştı,
Sarılı tatlı düşlärlän.
Göktä yıldızlar yandı,
Nicä klisä kandillärlän.

Yıldızlarlan ay döner,
Nicä kloçka piliçlärlän.
Saman Yolu yalabêêr,
Sansın boncuk sedeflärlän.

Güz – gagauz!

Güzleşti. Ceviz ayınnan
Sarardı eski fidan.
Güneşli hava, da kimsä,
Dün ölärsä – büün pişman!

Kısaldı günnär. Toloka
Dinnener yaz sıcaandan.
Erkendän dannar görünmeer
koyu biyaz dumandan.

Kamionnar uuldêêr. Giderlär,
Kaldırıp kır tozunu,
Çitennär dolêr üzümñän –
Başladı baa bozumu.

Nacaklar traklêêr. Sıraylan
Yatêr gevrek papşoylar.
Boş kırlarda kaçınêrlar
İmeelik için aaç toylar.

Baarışêr kuşlar. Sürüylän
Toplanêrlar göklerde,
Onnarı artık bekleerlär
Uzak sıcak erlerde.

Seerinneer. Horoz sabaalen
Eşer taazä cibreyi.
Aaç tilki kaçêr kırlarca,
bekleer kara geceyi.

Dannar karardı. Kahırlan
Baktım büyük sürülerä.
Turnaya baardım umutlan:
«Seläm başka erlerä!»

Güz attı benizini

Tä genä güz attı benizini,
Makarki dün renklärlän bayıladı.
Poyraz lüzgär, pek sert hem karezli,
Gercik o rubaları paralardı.

Üfkäylän koparardı dalları,
Yaprakları tepä-tepä yıvardı,
Erä koolardı suuk yamurları,
Bütün gecä vıjları hem baarardı.

Güzün üzü attı koyu rengi,
Lüzgär gözäl boyaları silärdi.
Başlarkan güzlän bu çirkin cengi,
Göktä o kuşları yas-pus edärdi.

Güzün artık bitärdi kuvedi,
Kımız yanaklardan hep soyulardı.
O enseyämärdi bu büyük derdi,
Da gün-gündän üzü hep bozarardı.

Bucaan şarabı

Eski baalar sarardı,
Doldu kara üzümnä.
Täskalar hazırlandı,
Dolacek büyük fıçılar.

Adam basêr üzümü,
Üz kerä täskı döner.
Koyu şıra, akarak,
Nicä deli kan, oynêr.

Bu şırada toplandı
Bizim Bucaan tabeeti.
Dädulardan taa kaldı
Hem kuvedi, hem derdi.

Toprak kanada şarap
Duruk, nicä göz yaşı.
Bunnan anılêr taraf,
O bizim topraan başı.

Onda lüzgär esmesi,
Haşlak erin ateşi.
Halk türkülerin sesi,
Kızgın Bucaan güneşi.

Ay Bobaya

Geçer vakıt, yaşêêr dünnä,
Eni başlêêr dönmaa asir.
Salt halk unutmêêr baş iiltmää
Senin işlerinä, Çakir!

Sendän kalma sayfalarda
Vakıtları silindi tozlar.
Eski, sarı yazılarda
Geldi bizä yalpak sözlär.

Sän klisemizi kaldırdın
Bir hatırlı, üüsek uura!
İstârdın, ani dirilsin
Ana dilimizdä dualar.

Karannıktan aydın yola
Sän dooruttun halkımızı.
Oldun bir sevgili Boba,
Zengin yaptın canımızı.

Yolumuza hep şafk eder
Helal Çakir aylesi.
Ay Boba, enidän geler
Sendän "Hakikatın sesi"!

**Sevgi topraa
hem insana**

Dimitri Savastinä

Bizim garip ömürdä,
Boz kırların içindä,
Sän diişik boya buldun
Türlü fasıl renklerdä.

Eni sayfalar açtın:
Eşil, maavi, kırmızı.
Dünneyä aralattın
Kapalı canımızı.

Pek mayıl yazdırılı
Utacak Mari kızı.
Çorlannarlan sarılı
«Uzun kervanın» izi.

Girgin kahraman Batır,
Gagauzun sarp oolu!
Halkına güttün hatır,
Yaşaman oldu dolu!

Silinmüz izin senin
Kızgın ana toprakta.
Sän geçinmedin, kaldın
Resimnerdä, baş usta!

Yalnız yolcu

Bän sokakça gidärdim,
Aaç, susuz hem yorgun.
Kimseydän işitmärdim:
Geç, buyur da doyun!

Evlerdä kimsä vardı,
Hem yanardı şafklar,
Ama salt kapanardı
Demirdän tokatlar.

Sesetmää kesildiydim,
Uzadıp enseyi,
Zerä salt işidirdim
Çekilmiş rezeyi.

Bezbollahi prost görärdi
Dumannı gözlerniz.
Fukara sesedärdi,
Hep insan, nicä siz.

Tä umutlan gördüm
Bir dua yapısı,
Ama salt yaklaştım –
Kapandı kapusu.

Gelecek ansızdan
Düşikli vakıtlar,
Gümüştän-altından
Düşecek yapılar.

Göstermärsin varlı
Hem dolu keseyi,
Zerä kimsä sana da
Çekecek rezeyi.

Seni sevärseydi Allah

Seni sevärseydi anan,
Sän kuytuda durêrsın,
Seni bekleer dolu sofrası,
Evä hep bir dönersin.

Seni sevärseydi boban,
Sän arkanı duyêrsın,
Boban destek olêr zorda,
Ona sän ardılêrsın.

Kardaş sevärseydi seni,
Kan-kardaşlı sayêrsın.
Ona verersin elini
Hem dä destek olêrsın.

Seni sevärseydi dostun,
Sän bir lafçı bulêrsın.
Ona açık senin kapun,
Dostlaa sän sevinersin.

Seni sevärseydi eşin,
Sän kısmetli yaşêrsın,
Hem yaşamak uygun, metin,
Açan uşak büüdersin.

Seni sevärseydi Allah,
Hakikatı duyêrsın,
Kolay çıkêrsın beladan
Hem kanatsız uçêrsın.

Seni sevärseydi Allah,
Başka bişeyä çökmä.
Bütün dünnä dä atılsa,
Hiç kimseyçin yaş dökmä.

İnan

Ne kaldı bizä büündä uzak vakıttan?
Bir tatlı ana dili hem dä bir inan.

Pek derin hem pak soluk verer dilimiz.
İnan dünneyä söleer: diiliz biz dinsiz!

Bu inan için pek zor çekmiş bobalar,
Salt yaşêêrlar büünnän-büün eski dualar.

Kliselerin küülerdä açık kapusu,
Cannarımızı paklêêr günnük kokusu.

Avşam-sabaa hep öter çannarın sesi,
Ani inan bizdä var – bilsin herkezi.

Sevgi

Saman Yolun yıldızları, sansın kirez fidannarı,
Çiçek açtıynan ilkyazın, biyaz, şafklı hem dä aydın.
Onnar alêr fikirimi, keskin yapêrlar sesimi,
Sevgi vererlär üreemää, ne büyük **sevgi** bunu bilmää.

Sevgi kendi Vatanıma,
Sevgi anaylan bobama,
Sevgi topraa hem insana,
Sevgi hem, Allahım, sana.

Bucaan sıcak lüzgerleri, gelip, severlär erleri,
Bir büyük sevgi isteer canım, o güüдеми yapêr ilin.
Yapêr yalpak o sözümü, aydınnadêr o gözümü,
Raatlık verer o canıma, kanat büüder o arkama.

Bilerim, bu gözäl göklär erin üzünnän barabar,
Sevgiyçin verili bizä, nicä sular o denizä,
Bu sevgidän yanêr ateş, bu sevgidän çıkêr güneş,
Şükürüm, Allahım, sana, ani verersin sän bana:

Sevgi kendi Vatanıma,
Sevgi anaylan bobama,
Sevgi topraa hem insana,
Sevgi hem, Allahım, sana.

Komrat

Üülen tarafta, kızgın toprakta,
Gagauz Eri, Komrat merkezi.
Küülär dolayda, sansın bleziktä,
Gözäl dizili deniz sedefi.

Yalpuun boyunda Komrat erleşti,
Kırnak sokaklar, düzgün yapılar,
Büünkü Komradın üzü gençleşti,
Giindi kasaba eni donaklar.

Durêr ortada, nicä bir açık gül,
O zor vakıtlar geerdä kaldılar,
Sıklık eder gecelärlän bülbül,
Bütün dünneyä açık kapular.

Evel vakıttan klisenin yapısı,
Toplêêr hristian milleti duaya,
Yazêr karılar hep çorba pazısı,
Çoban çirtması öter dolaya.

Komrat meydanı sık toplêêr musaafir,
Geldiynän vakıt, toplanêr kalkıntı,
Hem her gün uuldêêr-baarışêr panayır,
Bırda yaşamak kâr bitmâz sızıntı.

Geldi vakıtlar, düüdü genä saat,
Açan gagauz lafını söledi,
Uzak dannarda kişnedi Komur At,
Bütün dolaylar Komradı sesledi.

İilik kafayı kaldırdı Komrat,
Dünnä işitti onun lafını.
Dostlara açıp bir eni surat,
Günä çevirdi kendi başını.

Dizdän kalkındı Komrat kasaba,
Yukarı çıktı yapılar katlı.
Çannarı pek şen düüyüp her sabaa,
İleri gider beygirdä atlı.

Baalarlı tarafım

Baalarlı tarafım, düz ara,
Dannarın ba aydın, ba kara.
Yazların taa sıkça pek kızgın,
Kışların da olêr pek dargın!

Neredän sän alêrsın kuvet,
Da kesilmeer sendä bereket?
Sofranda gösterersin bolluk,
Yortunda da senin çok hoşluk.

Çorlannı tarafım, kuraklı,
Küülerin senin pek donaklı.
Salt insan küülerdä aazalêr,
Hem dilin dä senin basılêr.

Sanki neçin olduk yalancı?
Dilimiz dä olêr yabancı.
Uşaklar kırladı evlerdän,
Sanki kim kalacak erlerdä?

Çiçekli tarafım, zümbüllü,
Cevizli, salkımnı, bülbüllü.
Baalarlı tarafım, düz ara.
Dannarın ba aydın, ba kara.

Halk yaratmaları

Bu türkülär hem maanilär yazıldı avdarmalykanın, benim anamın Varvara Nikolaevna Kristovanın, sesindän. O çalardı onnarı sıralarda hem derneklerdä.

Maanilär

Kız süpürer, toz eder, mari,
Çocuk geçer, göz eder, mari.

Kız gözlemä pişirer, mari,
Çocuk kendini şişirer, mari.

Kız şarabı kaynadêr, mari,
Çocuk beygiri oynadêr, mari.

Bir taş attım yamaca, mari,
Urdum bir kuş alaca, mari.

Alacayı boyunca, mari,
Lafedäydim doyunca, mari.

Lafedäydim doyunca, mari,
Anacaydım ölüncä, mari.

Hay gidiniz, gidiniz, mari,
Siz bizi bilirdiniz, mari.

Gözellerä saldınız, mari,
Genä bizä kaldınız, mari.

Kara beygir ahırda, mari,
Benim ürääm kahırda, mari.

Üreciimi bilselär, mari,
İstediimä verselär, mari.

Üreciimi bilmezlär, mari,
İstediimä vermezlär, mari.

Kara tauk kanadı, mari,
Yavklum beni aaradı, mari.

Aaradı da bulmadı, mari,
Bulüma da sormadı, mari.

Bulüma da soraydı, mari,
Beni da bulaydı, mari.

Çayırda fener yanêr, mari,
Aklıma nelär geler, mari.

Teknä-teknä yımırta, mari,
Yavklum beni unutmar, mari.

Eşil fistan dizädän, mari,
Beklä beni güzädän, mari.

Aul boyu sarmaşık, mari,
Gel gidelim yannaşık, mari.

Nasıl gideyim yannaşık, mari,
Ayaklarım yamaşık, mari.

Aul boyu pıtırak, mari,
Şindiki kızlar ufarak, mari.

Hem ufarak, hem gözäl, mari,
Bütün kaçarak gezär, mari.

Aul boyu pıtırak, mari,
Şindiki çocuklar ufarak, mari.

Hem ufarak, hem gözäl, mari,
Uyuklayarak gezär, mari.

Çocuun çamışı çoktur, mari,
İnanı da hiç yoktur, mari.

Şu bayırda kırk atlı, mari,
Kırkı da jeletkalı, mari.

Jeletkanın şiridi, mari,
Yandı ürääm, eridi, mari.

Derä boyu gidelim, mari,
Edi devä güdelim, mari.

Al, deveci, deveni, mari,
Yavklum geldi, gideyim, mari.

Ay, Petiş, Petiş!

– Ay, Petiş, Petiş, draginkucuum,
Gelsänä imää, draginkucuum.

– Ey, bulü, bulücuum, yok vakıt, bulücuum,
Haydar kulaanda arpa gevredi.

Ey, bulü, bulücuum, sän bana diilsin bulü,
Sän bana, bulü, bir anaysın.

En geeri oturmuş, en ileri kalkmış,
Petiş koşmuş çakalları.

Üç kerä dönmüş-dönämemiş,
Gün duusunda da bir lüzgär kopmuş.

Çorlannarı da er üzündän almış,
Herersi dä toz-duman olmuş.

Çaladakı çakal ürkmüş,
Haysadakı evä gelmiş.

Portanın önündä üç kerä kişnemiş,
Petiş ozaman bir lafçaaz söylemiş:

– Ey, bulü, bulücuum, sän bana diilsin bulü,
Sän bana, bulü, bir anaysın.

Alasın bulücuum payın bu başından,
Çıkasın, bulü, öbür başından.

Ayırasın oniki başak,
Al garuslan da sarasın.

Oniki dostuma da veräsin,
Tabudumu da altın sarasın.

Beni dä, bulücuum, gecä gömäsin.
Neredän geçecäm, aydınnık olsun.

Petişi da gecä gömmüşlär,
Neredän geçmişär aydınnık olmuş,
Genç kızlar da pek aalarmış.

Potop

Allah salt bir Noya demiş,
Te ruhuna haber versin:
– Yap gemi, yap gemi.

Üçüz endezä uzunnuu,
Elli dä olsun genişli,
Hem otuz üüseklii.

Sular çok zeedelenirdi,
Bütün toprak deniz oldu,
Hererlär su doldu.

İnsana pek aar gelirdi –
Neçin bu zor vakıtlar geldi?
Neçin bu kaybelmäk?

Hayvannar ürkünülärdi
Bayırların üstlerindä,
O sular içindä.

Su üstündä üzerlärdi,
Dalgalarlan gömülärdi,
Of, kayıp, pek titsi.

Kuşlar gökâ çıkarlardı,
Bulut gibi uçarlardı –
Neçin bu kaybelmäk?

Ool bobaylan ayırılmış,
Kız anaylan pek aalarmış,
Pek güçtür ayırılmak.

Noy da salverdi bir garga,
Garga geeri Noya geldi –
Birerdä yok toprak.

Sonda salverildi bir guguş,
Guguş bütün gün gelmedi –
Belli, er açıldı.

Açan gün avşama döndü,
Guguş geeri Noya geldi,
Sevinmelik getirdi.

Bir dal maslin aazındaydı,
Herbir aaçtan ayırıldıydı,
Pek eşil hem gözäl.

Hristos ozaman dışarı çıktı,
Sular er içinä saklandı.
Bayırlar göründü.

Hristos ozaman ölä dedi:
– Alıştırmayın kendinizi
İntiyä, içkiyä.

Vakit gelecek, bölä olacek,
Ölülerä, dirilerä.
İnanın Allahı.

Halk lirika türküsü

Eşil yapracık dalda,
Benim ürääm kahırda.

Bir sabaa erken kalktım,
Erken pınara gittim.

Erken pınara gittim,
Yavklumnan karşı geldim.

O baka-baka bana,
Doldu gözleri aalamaa.

Küsmä sän, yavklum, bana,
Küs sän kendi anana.

Anan beni beenmedi,
Seni bana vermedi.

Düün türküsü

Näbalım, näbalım,
Tvardițaya varalım.

Tvardițaya varalım,
Poy otunu biçelim.

Poy otunu biçelim,
İki tepä yapalım.

İki tepä yapalım,
Arasında yatalım.

Arasında yatalım,
Erken-erken kalkalım.

Erken-erken kalkalım,
Çadıra da varalım.

Çadıra da varalım,
Poy otunu satalım.

Poy otunu satalım,
Gelinä ruba alalım.

Gelinä ruba alalım,
Bir büyük düün dä yapalım.

Bir büyük düün dä yapalım,
Sizi düünä çaaralım!

Uşaklara

Horoz

Küestä kalktı bir toz,
Orada düüşer horoz!
Yalabık telli kuyruk,
Horozdan kaçêr tauk.
 Uslandırmaa horozçuu –
 Bän atêrım paşoycuu.
 İ, horozçuk, çal türkü:
 Ku-ku-ku! Ku-ku-ri-gu!

Yımırta

«Kıt-kıt-kıt-kıt-kıtkıdak!» –
Nedän gelir bu baarmak?
Açan gittim, küestä
Buldum tepä yımırta.
Mali, al yımırtayı,
Pişir büün lalangıyı.

Köpecik

Bobam aldı kopecik,
Astı ona sincircik.
Taftadan yaptı yatak,
Olsun köpecää sıcak.
Bän verdim ona ekmek,
Salsın sokaa taa da pek!

Ördecik

Kaçınêr ördek-ana,
Ördecik kaçmış dama.
Damda buynuzlu inek,
Ördecik korkmuştu pek.
 «Krä-krä! – baarêr ördecik, –
 İnek beni süsecek!»
 Anasına tez geldi,
 Kanat altına girdi!

Kulicik

Beygir baalı ahırda,
Kulicik tä yanında.
İki incecik ayak
Hem iki dä dik kulak.
O ayakça zor durêr,
Güüdesi dä titirer.
«Nezaman bän büüyecäm,
Anam gibi olacam?»

Kaazlar

Patu, kaaz hem bıcıcik,
Bak, otlêêrlar çimencik.
Todi isteer yaklaşmaa,
Bıcıyı elä almaa.
Uzattı ellerini,
Patu tuttu enini.
Kaaz da sıslêêr, kaçınêr,
Bıcıleri koruyêr.

Kedi hem sıçannar

Horu sıçannar oynêêr,
 Kedi sobada uyyêr.
 Mır-mır da mır-mır-mır,
 Bak ta kediyi kaldır!
 Sıçannar aarêêr ekmek,
 Kedi koymasın köstek!
 Sergenä sıçan pindi,
 Kedi sobadan indi.
 Sıçan deliinä kaçêr,
 Kedi «çup» – onu tutêr.

Bizim inek

Bizim inek alaca,
 Kuyruu onun karaca.
 Annısı onun biyaz,
 Buynuzları da çapraz.
 Erken o kıra gider,
 Çok sütçääz bizä verer.
 Olacak bizä imää
 Taazä, sıcak kıvırma!

Eşecik

Eşecik, sän, eşecik,
 Sırtın kaba döşecik.
 Suratın senin yalpak,
 İki büyük kaba kulak.

Sırtına bän oturdum,
 Sokakta biraz döndüm.
 Eşecim benim diil prost,
 O bana islää bir dost.

Bızaacık

Bızaa atlêêr aulda,
 Anası onun kırdı.
 Yamaçta inek otlêêr,
 Bızaacaa süt getirer.
 Dayan biraz, bızaacım,
 Gelir kırdan anacın!

Kuancık

Çiçää kondu kuancık,
 Korafı bir olancık.
 İyer çiçään tozunu,
 En tatlı o özünü.
 Oli, dürtmä çiçecii,
 Kuanın var iinecii.
 Bız-bız-bız kuan uçêr,
 Olicik hızlı kaçêr.

Kloçka hem piliçlär

Kloçka gezer aulda,
 Piliçlär dä yanında.
 Tombarlak sarı topçaaaz,

Fışkıda aarêr kurtçaaz.
Onbir tülü kardaşçık,
Onbiri dä boydaşçık!

Uç-uç, kalina!

Erkendän çıktı bir güneşçik,
Koluma kondu bir böcecik.
Kırmızı, kara beneklän,
Salvererim, git kısmetlän.
Uç geeri gözäl çiçeklerä,
Uç-uç, kalina,
Dön geeri malina.

Kolumda gezer bir böcecik,
O bana getirecek ilik,
Bän seni uçurdacam,
Ellerimnän sallaycam,
Saalıcaklan dön evceezinä.
Uç-uç, kalina,
Dön geeri malina.

Böcecik beni sesleyecek,
Geeri bana genä gelecek.
Benim benekli dostum,
«Neredäysin»? – bän sordum,
Genä gel benim sän elimä,
Uç-uç, kalina,
Dön geeri malina.

Annatmalar

«İnanın Allahı!»

Angı gagauz istämeer bilsin kendi köklerini, kendi milletin istoriyasını. Sanêrım, ani pek siirää. Neredän biz geldik, neçin, brakıp erlerini hem evlerini, bizim dedelär kal-kan-kopan hızlanmışlar aaramaa eni yaşamak? Nesoymuş o insannar, ani korkmarmışlar gitmäa karannaa, yabancılaa, zorlara hem zettä karşı? Pek büükmüş inan allaha evelki gagauzlarda. O inannan onnar korkmardı bişeydän. O inana sıkça olardılar kurban. İnan da olardı yardımcı zor vakıtlarda. Evelki gagauzlar islää bilärdilär Bibliyayı, onun süjetlerini. Bibliyanın annatmalarına görä peydalanardı halk türküleri, angılarında belli, nesoy kaaviymiş inan bizim dedelerdä. Kim bilmeer Bibliyanın en güçlü sayfalarını, näända yazdırılêr Noyun vakıtları? Hepsi biler. Nicä kırk gün hem kırk gecä yaamış yaamurlar, gelmiş büyük sel da kaplamış erin üzünü, brakıp erin altında dil salt diri cannarı, ne vardı erin üzündä, ama bayırlar da kalmış su altına. Hepsi biler bunu, ama çoyu bilmeer, ani var eski gagauz halk türküsü, angısında annadılêr bü çirkin vakıtlar Bibliyanın yazısına görä. Bän şaştım bu halk türküsünä, nekadar becerikli yazılı o, nekadar duygu koyulu ona, sansın o, kim yazmış bu türküyü, geçirmiş o çirkin vakıtları. Bir kısa türküdä pak, evelki gagauz dilindä annadılêr Noyun vakıdı, potop, hem dä duyulêr gerçektän inan hristiannaa hem veriler nasaat büünkü yaşayannara da. Allaa ayırdı dooru yaşayan Noyu, ona verdi haber:

*Allah salt bir Noya demiş,
Te ruhuna haber versin:
Yap gemi, yap gemi.
Üçüz endezä uzunuu,*

*Elli dä olsun genişlii,
Hem otuz üüseklii.*

İleri dooru türküdä yazılêr, nicä gelmiş sel, nicä olmuş çirkin hem güç kaybelmeklär, ölüm. Pek büükmüş Allahın cezası insana:

*Sular çok zeedelenirdi,
Bütün toprak deniz oldu,
Hererlär su doldu.
İnsana pek aar gelirdi,
Neçin bu zor vakit geldi,
Neçin bu kaybelmäk?*

Hayvannar baarardı, düünärdi, aktarıları o selin içindä. Günahsız hem bir kabaatsız hayvancıklar çekti bu zheetleri insannarın beterinä.

*Hayvannar ürkünülärdi,
Bayırların üstlerindä,
O sular içindä.
Su üstündä üzerlärdi,
Dalgalarlan gömülärdi,
Of, kayıp, pek titsi.*

Nekadar diil dooru yaşardı insan, ani gel-gün vakit etişmäa bu dünnä bitkisinä?

Bibliyada okuyêrız: «Kaybetti ömürünü herbir et, ani kı-mıldardı erin üzündä: hem kuşlar, hem hayvannar, hem yabannar, hem sürünennär erin üzündä, hem insannar. Hepsi, kim soluyardı, kimin vardı ruhu, hepsi, ne vardı topraan üzündä, öldü».

*Kuşlar gökâ çıkarlardı,
Bulut gibi uçarlardı,
Neçin bu kaybelmäk?*

*Ool bobaylan ayırılmış,
Kız anaylan pek aalarmış,
Pek güçtür ayırlmak.*

Türkü pek dooru, yakın tekstä, gösterer o uzak oluşları. Bu taa bir keret inandırêr bizi, ani gagauzlar pek ii bilärmişlär hem inanarmışlar Bibliyanın yazılarını. Okadar pek, ani kurmuşlar türküyü da çalarmışlar sıralarda, iş ucunda, aylelerdä kendi uşaklarına. Yakıştırmışlar lafları hem havayı, taa an-natmıyınca hepsi oluşları:

*Noy da salverdi bir garga,
Garga geeri Noya geldi,
Birerdä yok toprak.
Sonda salverildi bir guguş,
Guguş bütün gün gelmedi,
Belli, er açıldı.
Açan gün avşama döndü,
Guguş geeri Noya geldi,
Sevinmelik getirdi.
Bir dal maslin aazındaydı,
Herbir aaçtan ayırıldıydı,
Pek eşil hem gözäl.*

Türkünün bitkisindä insan ekleer kendi bakışını, nedän olêr bölä kaybelmeklär, kimä biz läözüm dua edelim, nesoy yannışlık götürer bu işlerä, neyâ hem kimä läözüm sesirgenelim. Etişmedik mi biz genä o duruma, nezaman var nicä sarsalansın bayırlar hem dökülsün sular? Dikatlı okuyalım türkünün bitkisini:

*Hristos ozaman dışarı çıktı,
Sular er içinä saklandı,
Bayırlar göründü.*

*Hristos ozaman ölä dedi:
– Alıştırmayın kendinizi
İyintiyä, içkiyä.
Vakit gelecek, bölä olacak
Ölülerä, dirilerä.
İnanın Allahu!*

Bu laflarlan biter türkü. Bölä bir kısa nasaat evelki sensele-mizdän, dedelerdän, ani bizdän taa kaaviymişlär, çetinmişlär ruhlan hem inannan. İki kısa laf: «İnanın Allahu!»

Zümbüllü baalar

Var Avdarmada bir er, angısına deerlär Bostan baaları. O bulunêr, girêrkän Avdarmaya Komrat yolundan, şöşenin sol tarafında. Taa evel vakıtlarda dädular bezbelli ilkin ektilär orada karpuzlan kaun, da o beterä kaldı o erin adı Bostan baaları. Ama bir elli-altmış yıl geeri o erdä büüyärdi bir gözäl hem kudretli zaybir baaları. O çotuklar pek kaaviydi hem üzümneri pek iiriydi hem tatlıydı. Vardı kara zaybir, kuderka hem kara yalabık. Ozaman er taa dinnenikti, o beterä ölä zengindi o baaların bereketi. Bütün küüyün insanı beenärdi imää o üzümnerdän. Bostan baaları anılmıştı küü içindä, ama diil salt üzümnerinnän. Orada büüyärdi petrov üzümü, güven, yaban gülü hem taa çok başka gümelär. Onnardan kaarä, vardı çok fidan: alma, erik, ayva, zerdeli, armut, dut, ceviz. Netürlü ot ya da kır çiçää yoktu orada? Fidannarda sıklık çalardı kuşlar, göktä sabaalendän ötärdi cıvırlıga. Sansın gagauzların bütün erinin zenginnii bümüştü burada. Okadar eşillik zebillii, angılarının taa çoyunu ekmiştilär kendi el-lerrinnän bizim dädular. Masal gibi bir er, neredä geçti bi-

zim küçüklüümüz. Ama o masalı bizä kendi çalışkannınnan yapmıştı onnar, kimi biz lääzım şükür edelim, ani büünkü gündä basêrız bu ayozlu topraa. Neçin benim aklıma geldi Bostan baaları? Var çok başka gözäl erlär bu dünnedä. Küçük-kän, açan işidärdim halk türkünün laflarını: «Zümbüllü baalara, keçi pindi dallara...», pek istärdim görmää o zümbüllü baaları. Büüdüynän, annadım, ani bän o zümbüülü baalarda büümüşüm. Büünkü gündä dä var Bostan baaları, ama o eski, ayozlu, büülü baalar yaşêr bizim üreklerimizdä. Bostan baaları – Zümbüllü baalar!

Fasıl okumak

Çana hem Paşi taa küçüktän dostlaştıydılar. Onnar bir yaştaydılar, henez olmuşlar onüçär yaşında, barabar üürenärdilär, sıkça okulda oturardılar yannaşık bir masada. Kumalar pek uymuşlar biri-birinä, beenärdilär birerdä gezinmää derslerdän sora hem biri-birinä musaafir gitmää. Taa üstünä onnar senseläydilär dä. Te büün dä kızlar annaşmışlar üülendän sora karşı gelmää da gezinmää biraz küüyün orta sokaanda. Paşi okuldan sora idi üülen ekmeeni, biraz yardım etti anasına, yaptı uroklarını da gitti Çanayı evdän almaa da gitmää hava almaa. Yaklaşp Çananın evinä, o birkaç keret bardı, ama kimsey çıkmadı. Paşi pek şaştı bu işä, zerä onnar annaştılar, ani Çana olacak evdä da bekleyecek Paşiyi. Paşi yaklaştı da urdu kapuya, ama genä kimsey çıkmadı. Kız dürttü kapuyu – o açtı. O koydu neetinä girmää içeri da bakmaa, var mı orada birkimsey.

Karannık hayatta yoktu kimsey, ama kızçaaz girdi içeri da gördü arkadaşını Çanayı oturarak pençerenin yanında. Çana,

dayanıp dirseklerinnän masaya, ellerinnän tutup kafasını, iilmişti bir açık kiyadın üstündä. O okuyardı bir kalın kiyat da sansın hiç duymardı, ne olêr onun dolayında. Paşi enikunu verdi seläm. Çana salt yavaşıcık salladı kafasını, ama kaldırmadı onu. Çana ölä dalmıştı okumaya, ani Paşiyä geldi, ki o hiç solumêêr da. Çananın gözleri geçärdi çizidän – çiziyä, bir küçülärdilär, bir büülärdilär, bir yaşlanardılar. Dudakları kımıldardı, sansın o nelärsä kendi-kendinä lafedärdi. Paşi genä laf kattı Çanaya, ama öbürü hiç sarımadı, ölä dalmıştı okumaya. Ozaman kızçaaz oturdu patın kenarına, da çeketti siiretmää, nicä Çana okuyêr. «Bekim, bıkacak da kaldıracak kafasını», – düşündü Paşi. Vakit geçärdi, ama Çana hep okuyardı, hiç bakınmayıp dolayanna. Kimär keret o taa derindän çekärdi soluunu. Paşi başka açmadı aazını, gördü, ani arkadaşını yok nicä ayırmaa bu okumaktan. «Sanki nelär okuyêr o kiyatta, ani hiç duymêêr kendini? Acaba bitirmeyincä okumaa bu kalın kiyadı, hiç imää dä mi istämeyecek?» – şaştı kumasına kız da, enikunu çıkıp içerdän, gitti.

Ertesi günü okulda Paşi sordu kumasına:

– Bitirdin mi kiyadını okumaa?

– E sän näändan bilersin, ani bän kiyat okudum? – belertti gözlerini Çana.

– Bän saada yakın siirettim senin okumanı, selemneştim seninnän, laf kattım, ama sän sansın obür dünnedä bulunardın, hiç kafanı da kaldırmadın.

Çana kızardı. Kaç keret anasından da var işittii, ani kiyat okuyarkan, sansın saar olêr, hiç bişey işitmeer.

– Nelär okuyardın orada, sölä makar ki kiyadın adını, – sarılarak sevgili arkadaşına, yalvardı Paşi.

– «Sobor Parijskoy Bogomateri», – yavaşıcık deyiverdi

Çana, pek sevineräk, zerä o bilärdi, ani onu evdä bekleer Gügonun başka kiyatları hem taa çok kiyatlar bibliotekadan. Okumak ona en paalıydı dünnedä.

Biyaz tarla

Çana hem Lida üürenärdilär üçüncü klasta. Avdarmanın şkolası bulunardı küüyün ortasında, yamaçta, eski yapılar da. Onnarın klası kalardı sokak tarafına. Pençerelär büüktü, üüsekti, onnardan görünardı küü taa kenarınadan hem uzak meralar da. Uşaklar sıkça bakardılar pençerä aşırı urokta, siiredärdilär dolayları. Üürediciyka bakardı, ani klasta ii üürenän uşaklar otursunnar yufkalarla da olsunnar onnara yardımcı. Çanayı da oturtular bitkinci partaya Lidanın yanına, ani o destek olsun Lidaya üürenmektä. Te bu urokta da üürediciyka yazdı taftada matematika daavalarını da beklärdi uşaklar hesaplasınlar. Çana hızlıca hepsini yazdı, baktı Lidanın tefterinä, ama o, zavalısı, hiç taa yazmamıştı taftadan yazıları da. Çanaya üürenmäk pek kolay verilärdi, ama Lidaya, bezbelli, zordu üürenmää. Çana koydu kendi tefterini Lidanın önünä da yavaşıcık dedi: «Yaz benim tefterimdän, ama hızlıca, zerä şindicik tefterleri toplayaceklar». Lida, çıkarıp dilini, başladı yazmaa. Çanada peydalandı serbest vakıt, da o başladı siiretmää küüyü hem dannarı. O bu işi pek beenärdi, zerä, siirederäk dolayları, o aklınca başlardı düş gütmää, da ona pek meraklıydı kendi uşak dünnesindä.

Çana geçirärdi gözdan küüyün sokaklarını, tä etişti kendi sokaana, gördü kendi küçük hem eski evceezini kırmızı keremetli örtüylän. O hesapaldı, nicä kapunun önündä gezinärdi mamusu. Te anası yaklaştı yaz kuptörüne, açtı fırın

aazını da baktı fırının içinä. «Mamu, allelem, kıvrırma pişirer, uroklardan sora kaçacam hızlı evä», – düşündü Çana da sansın duydu haşlak kıvrırmanın kokusunu. Kendi evindän onun bakışı geçti tarlalara, şöşeyä Komrat tarafına dooru, Bostan baalarına. Kızçaaz her gün siiredärdi bu sevgili resimneri: onnar yakındılar, sıcaktılar, mayıldılar. Ama bir dä o duydu, ani onun sınaşık gözünä nesä işer, dolaştırêr, bu resimnerin arasında peydalandı birbişey, angısına o diildi sınaşık. Kızçaaz taa bir sıra dikkatli baktı küüyün kenarına da dondu şaşmaktan: orada durardı bir büük uçak! O okadar büüktü, ani evlär hem fidannar kalardı küçük onun yanında. Çana tanıdı onu, zerä o çok sıra görärdi onu kiyatların resimnerindä hem yukarda göktä, açan uçardı bir biyaz kuş gibi. Kimärkerä uçaan işidilärdi salt uuldaması hem ardına kalardı biyaz iz. Çana şaş-beş kaldı, taa bir sıra baktı: meydanda, angısını diil çoktan düzeltilär küüyün kenarında, onnarın sokaanın üstünde, gerip büük kanatlarını, durardı uçak. Kuyruu bükülüydü yukarı dooru, da onda Çana keskin gözlerinnän hesapaldı kırmızı yıldızı. O dürttü Lidayı, da onnar başladılar bakmaa uça dooru hem şaşmaa:

– Ya bak ama büük! Sansın masaldan gelmiş, yarım sokak gibi! – bayılıpta gülärdilär hem şaşardılar kumalar.

Onnar unuttular, ani bulunêrlar urokta. Üürediciyka hesapaldı, ani geerki partada kızlar eşinerlär, gülerlär. O bardı onnara, ama kızlar hep okadar bakardılar pençerä aşırı hem gülärdilär. Çana artık kızardıydı gülmektän. Ozaman üürediciyka dedi, ani onnar çıksınlar klastan da yavaşısınlar kapunun ardında. Kumalar, bayılıpta, tutarak üreklerini, çıktılar klastan. Çana hiç diildi kahırlı, ani onnarı kırlattılar uroktan, taa üstünä sevindi bu işä.

– Hadi kaçacez küüyün kenarına, ani yakından görmää uçaa! – haydetti o Lidayı.

– E ozaman uroklardan mı kaçacez? – sordu korkak Lida. Ama Çana seslâmardı onu, tuttu onun kolundan da çekti ardına. O ölä pek istärdi görmää uçaa yakından, ani başka hiç bişey düşünmardı.

Açan uşaklar etiştılär küüyün kenarına da yaklaştılar uçaa, o, sallayarak kanatlarını, başladı enikunu gitmää, sora hep hızlanardı da te kalktı er üzündän havaya. Uşaklar kaçardılar ardına, sallardılar ellerinnän, baarardılar. Uçak, pek baarak, uuldayarak, döndü birkaç keret kırların üstündä. Geeridän onda kalardı biyaz korafly iz. O biyaz iz düşärdi tarlanın üstünä, da tezdä kara tarlanın üstü oldu bim-biyaz, sansın ilk kaarcaaz örttü erin üzünü. Çana aldı erdän birkaç biyaz borçak elinä, onnar tombarlaktılar, da vardı nicä sanmaa, ani onnar buz parçası, ama salt erimärdilär. «Sanki nedir bunnar? Hem neçin uçak döşetti onnarı tarlanın üstünä?» – düşünärdi Çana, sevineräk, ani tarla oldu ölä gözäl.

Uşaklar taa bilmärdilär, ani bu biyaz, grah gibi tolucuklar – udobreniya, himiya malları, angıları getireceklär büyük bereket kırlara, ama bereketin yanısora getireceklär çok kötü hastalıklar. Himiya salt başlardı girmää Bucaan kırlarına, sora başlayacak girmää insanın evlerinä, insanın içlerinä imeklän, suyulan, zarzavatlarlan hem meyvalarlan, kısaldarak insanın ömürünü. Himiya malları basacek insanın yaşamasına ölä, ani insan işleyecek taa çok ilaca – bulamayarak saalın ucunu. Ama onnar hepsi olacek sora. Şindi sä uşaklar sevinärdilär, ani onnarın küüyünä geldi uçak, sevinärdilär bu biyaz tarlaya, sallardılar uçaa ellerini, baarardılar, kaçardılar uçaan ardına, auçlardılar bu biyaz fasıl «bombonileri» da atardı-

lar onnarı yukarı. Sevinärdilär ölä, nicä var nicä sevinisin salt uşaklar. Ama onnarın şen gülmelerini, keskin seslerini yoktu nicä işitmää uçaan uuldamasından.

Olinin kuşcaazı

Olicik geldi şkoladan da, diişip rubalarını, başladı oynamaa kapunun önündä. Sora o girdi başçaya da başladı siiretmää çiçekleri. Hederlez ayının ortasında havalar sıcaaktı, açtı çoktan hepsi çiçeklär başçada. Kızcaaz diiyärdi ellerinnän büyük kırmızı, sarı, pembä laalelerä, kadifä altıncıklara, türlü renktä zümbüllerä. O pek şaşardı bu gözellä, kokardı çiçekleri. Aulların üstündä, toplanıp sürücük, şen cıvırdardı kuşlar. Olicik kendisi dä pek şendi: yalpak güneş yısıdardı onun suradını, başçanın çiçekleri pek gözäl kokardılar – onun içi doluydu sevinmeliklän. Uşak, güleräk, dolanardı çiçeklerin arasında, seslärdi kuşların cıvırdamasını.

Bir dä kuşcaazlar birdän sustular da başladılar korkuyulan bakınmaa. Aulun üstünä atladı bir büyük kedi da başladı yavaş sürünmää kuşcaazlara dooru. Kuşcaazlar birdän fırladılar erlerindän da daalıştılar her tarafa. Birazı konu fidannarın en üüsek dallarına, birazı tellerä. Ama bir küçücük kuşcaaz oturdu tokatçın geniş trubasına, da Olicik hesapaldı, ani o kuşcaaz tutunamadı çetin incä yalabık trubanın kenarından da düştü o trubanın içinä. Oli kaçarak gitti tokatçaa, ama trubaya üüsekti, bir-iki metralıktı, da kızcaaz bişey göpämardı, salt bakardı o üüsek trubaya, uzadıp yukaru dooru incä enseciini. Uşak dolanardı trubanın dolayında, ama yoktu naşey yapsın. O koydu kulaanı demirä da başladı sesirgenmää. Trubanın içindä işidilärdi yavaş kıpırtı. Kuşcaaz eşinärdi onun içindä.

Oli duydu, nicä kuş tırnaklarınnan savaşêr tutunmaa düz demir duvarlardan: işidilärdi enikunu gıcırdatmak. Oli annadı, ani kuşcaaz çıkamayacak oradan, ölecek aaç hem susuz o karannık, suuk hem kıstav erdä. Uşak yoktu kimä aalaşsın da, büyüklerdän kimsey yoktu evdä. O oturdu tokatçının yanında da başladı pek aalamaa. O ölä pek seslän aalardı, ani duymadı, nicä açıldı tokatçık da mamusu geldi evä.

– Ne oldu, neçin sän aalêersın, seni birkimsey gücendirdi mi? – dalgalanarak, sordu mamusu. Uşaan gözleri kızarmıştı yaştan, o etiştirämärdi soluunu. Aalarak, o annattı kuşcaazın düşmesini trubanın içinä.

– Mamu, sän kurtarabilecän mi kuşcaazı bu çirkin kapandan? Bän istämeerim o ölsün, benim canım acıyêr ona, – derin çekti soluunu uşak.

– Hiç korkma, uşacım, biz bişeylär yapacez da kurtaracez kuşu, – dedi yorgun karı kızcaaza, ani bakardı büyük maavi gözlerinnän, dolu umutlan, anasına.

Karı düşündü biraz, sora gitti aulun içinä da getirdi oradan bir incä uzun pardı. O enikunu, ani iliştirmemäa da yaralamamaa kuşcaazı, salverdi pardıyı taa trubanın dibinädän.

Şindi umutlanacez, ani kuşcaazın akli erecek tırmanmaa pardıdan yukarı da çıkmaa oradan, – dedi karı uşaaana, da onnar sustular, ani yapmamaa şamata da korkutmamaa kuşcaazı.

Geçti bir beş minut, ama kuşcaaz peydalanmardı trubanın içindän. Bir dâ karıylan uşak hesapaldılar, ani pardının ucu başladı enikunu sallanmaa. Göründü kuşcaazın kafası, sora bütün güüdesi. Kuşcaaz uçtu yukarı dooru, ama dolandı biraz karının hem uşaan kafaları üstündä, şen hem hızlı cıvırdarak. O sansın şükür edärdi kendi kurtarıcılarını. Biraz

dolandı da uçtu öbür kuşlara, sallayarak kanatlarını. Olicik dik yukarı atları sevinmeliktän, öpärdi mamusunu hem barardı: «Kuşcaaz aarif, onun fikiri işledi, ani läazım tırmaşmaa!» Mamusu da pek mutluydu, ani onun kızı ölä acıyan.

– Sän büün kurtardın kuşcaazı, say, ani o senin kuşcaazın, zerä sän hesapalmaydın, ani o düştü o karannaa, kimsey bunu bilmeyeceydi, da kuşcaaz orada da kaybeleceydi. Sän, benim kızım, büyüecän ii ürekli insan, acıyan.

Olicik dikkatli seslärdi mamusunu, sallardı kafasını, ama en pek sevinärdi ona, ani kuş kapandan çıktı serbestlää.

Çok sıra gidärkän yolca, Oli görärdi kuş sürülerini da hep sallardı onnara elini, zerä ona gelärdi, ani onnarın arasında bulunêr onun da, Olinin, kuşcaazı.

Taştan kruçacık

Aksina çalışardı yabancı memlekttä, zerä kendi memleketindä kazanamardı para üüretmäa uşaklarını üüsek okullarda. O bakardı bir yaşlı karıyı, yardımcı olardı ona. Onnar ölä uymuştular biri-birinä, ani bir-iki aydan sora onnar arkadaş gibi oluştular. İhtär karı annadardı Aksinaya, nicä geçti onun yaşaması, küçüklüünü, nicä evlendi, nicä büüttü uşaklarını. Çalışan karı pek çekärdi dikkatını bu annatmalara, ona herkeret meraklı gelärdi insanın yaşaması. Aksinaya bu annatmalardan taa hızlı geçärdi vakıt, onun sıkılmardı canı, hem makar bir parça vakıda o unudardı, ani pek özledi evini hem uşaklarını. Bakılan karının vardı kendi uşakları, ama onnar pek uzakta yaşardılar da siirektä gelärdilär dolaşmaa mamusunu. Geldiynän da gördüynän kendi anasını saalıkta hem raatlıkta, onnar mutluydular, ani Aksina pek ii bakêr

onnarın anasını, ortak bir dil bulêr onunnan. Onnar hesapdılar, ani Aksina hesaplı bir karı, akıllı, temiz-titiz, çok konuşmêêr, sorumnu.

Bir sıra bakılan karının uşakları gitmiştilâr dinnenmäê kutsal erlerä da oradan geldiydilâr dolaşmaa anasını. Onnar getirmiştilâr anasına çok baaşış: çiçekli batık, şarf, bluz, boncuk, üzük hem başka işlâr. Aksina gördü, nicä yaşlı karıcık pek sevindi bu başışlara.

– Aksina, biz sana da getirdik baaşış. Bileriz, ani sän ortodoks hristiansın, da getirdik sana o ayozlu erlerdän bir kruçacık, – uzattılar onnar Aksinaya bir küçücük paket baaşışlan. – Ama bak, satıcı, bir ihtâr adam, söledi, ani kruça ayozlu. Kullan kruçacı, salt boynuna onu diil läözüm asmaa.

Aksina şükür etti onnara da, alıp pakedi, gitti kendi odasına. O koydu pakedi dolabın üstünä, ama açmadı onu, zerä onun vardı çok işi. «Avşam üstü bakacam, nesoy kruçacık», – kararladı Aksina.

Bitirdiyän işlerini, izmetçi karı girdi odasına da aklına getirdi o pakedi baaşışlan. Açtı onu da çıkardı içindän bir parfüm şişesi. Koktu onu, duydu yaban gülü kokusunu. O koku onun aklına getirdi kendi evini, angısının dolayanı doluydu güllän. Karı derindän çekti soluunu, bu koku onu dalgalattırdı. Pakedin içindä taa nesä yuvarlanardı, da Aksinanın aklısına geldi, ani o taa görmedi kruçacı. O soktu elini pakedin içinä da çıkardı küçürek, yaklaşık beş santimetra uuzunnuu, bir taş kruça. O aardı, hem benezindän belliydi, ani yapılı mermerdän, zerä onun kenarları diildi pek düz. Taa yakından baktıyan, karı gördü, ani kruçacıkta vardı çizili yazılar. Bir laf «Ana», ama ikinci lafin maanasını Aksina annama-

dı. O çevirärdi elindä kruçacı da annayamardı, ne var nicä onunnan yapmaa. «Bana ev saabileri dedi, ani koymamaa bu kruçacı boynuma, ama nasıl var nicä bölä aar işi asmaa boynuya? O diil altın ya da gümüş, bölä aar hem kalın iş kimsey taşımar boynusunda», – gülümsedi karı kendi-kendinä. «Taa ii boncuk veräydilâr. Bu kruça bana läözümsüz bir predmet. Ne boynuna asasin, ne dä duvara. Atayım onu gübürä mi?» – düşündü üzgün karı. Ama biraz zaman geçtiyän, utandı kendi yanış düşünmeklerindän. «Nasıl var nicä atmaa kruçayı, açan o bizim dinin temeli? Çıkêr, ani te onnar, kim verdi bana bu kruçayı, onnar taa pek sayêr benim dinimi, zerä sandılar, ani bana deyni o paalı bişey. Hem kruçada taa üstünä yazılı bir en paalı hem ayozlu laf – Ana», – Aksina başladı kendi-kendinä üfkelenmäê. O aldı kruçacı elinä, öptü onu da aklınca dedi: «Prost et beni, Allahım, ani bän az kaldı sıbıdaydım senin kruçanı». Aksina koydu kruçayı jaketin cöbünä da yattı uyumaa, ama çok vakit uyuyamadıydı.

Geçti bir parça vakit, da Aksina çıktıydı izinä. O kasaba merkezinä gitti diil ilk sefer, orada bir tükändä çalışardı onun kendi küüyündän arkadaşı. Onnar annaştıydılar birerdä gitmäê panayıra alış-veriş yapmaa. Merkez bulunardı Aksinanın çalışan erindän uzakta, da o trafiin beterinä geç etişti oraya. İndiyän avtobustan, Aksinaya geldi, ani tükänä doru gitti. Ama o şaşırdı yolu da bulamardı o sokaa, neredä vardı o tükän. Karı tanıyamardı eri, cöp telefonu onda yoktu, ama o hep hızlıca dolanardı yapıların arasında da savaşardı tanımaa o sokaa, angısı ona läözümdü. O dar sokaklar labirint gibi dolaştıydılar, da Aksina gidärdi onnarın arasında umutlan razgelmäê o tükänin üstünä. Karı hesapaldı, ani dolay oldu alaca karannık, hava serinnedi, başladı tutuşmaa şafklar.

İnsan sokaklarda azaldı. Bir də onu bir korku kavradı: yalnız yabancı memlekettä, kaybeldi bu büyük, karımcılık gibi dolu insannan, kasabada, geç oldu, bilmeer nasıl geeri da dönmaa. Yaklaşmaa da sormaa birkimseyä yardım – belli olacak, ani o yabancı, yalnız, razgelär kötü insana». Aksina hep durgun-mardı, dolanardı bu sokaklarda, ani göstermemää kayıp olduunu. Havalar güzleştiydi. O pek üşüdü, dişleri başladı urmaa biri-birinä. Dünnä dolayında ona görünürdü karannık, suuk, korkuducu. «Kim ne bölä kaybeler insannar, da sora onnarı bulamêêlar», – düşündü karı da taa pek korkuttu kendisini hem duydu, ani en pek onun üşüdü elleri. O soktu ellerini jaketin cöbünä. Sol eli cöbündä ilişti neyäsä, aldı onu aucuna – o taş kruçacıktı. Aksina sıkıca kavradı onu elinnän, sansın sevindi, ani o diildi yalnız. Karı şaşırdı şaşmaktan: kruça sıcaktı! O sıcak ilkin yısıttı onun elini, sora daaldı bütün güüdesinä. Aksina duyardı, nicä sıcak daalêr damarlarına. Bölä hoş sıcak o seftä duydu, sansın onun güüdesini yısıttı mamunun yalpak dokunması. O yısındı, raatlandı, şennendi. Kruçadan hep gelärdi sıcak, o yısıdardı içini, verärdi kuvet yorgun kariya. Bakındı dolayanına. Onun önündä örüyärdi bir sakat adam, o pek topallardı. İçindän geldi bir ses gibi: «Yaklaş da istä bu kişidän yardım, korkma, o olacak sana yardımcı». Karı yaklaştı o adama da, biraz korkarak, annattı, nesoy tükani o aarêêr da bulamêêr. Adam hesaplandı, ani karı heyecannandı, ama o annadı onun sorduunu da söledi, ani tükani diil pek uzakta. «Benim də yolum oyanı dooru düşer, siz gelin benim ardıma, bän sizi orayı götürecäm», – ürek verdi adam da, topallayarak, hızlı-hızlı başladı gitmaa. Aksina kaçarcık gidärdi onun ardına, onun başka hiçbir yolu yoktu. On-onbeş minuttan sora onnar etiştilər

o tükäna. Aksina şükür etti adamı da uzattı ona para, ama adam istämedi almaa parayı.

– Bişey diil, – dedi adam, da sımarlayıp ii günneri topallayarak gitti ileri dooru.

Çok vakit sora Aksina hep düşünärdi bu olayı. O duydu Allahın büyük kuvedini, onun sevgisini, ani yısıdêr taşları. Annadı bir iş, ani kruçanın kuvedi diil altın ya da gümüş, sedef ya da almaz olduunda, diil onun büyüklüündä ya da küçüklüündä, ama gerçektän kaavi inanda. Senin içindä varsaydı Al-laa, o seni bulêr, olêr destek, o kurtarêr, düşsän də – kaldırêr. Onun kuvedi bayırlarda, taşlarda, sularda – hererdä. Salt läözüm inanmaa, bir sıra da pişman olmamaa bu inanda. Ozaman o ayırmayacak seni kendi sürüsündän. Bir küçük parça taşcaazdan da gösterecek sana kendi gücünü hem sevgisini.

Şaraplan katılı ayazma

Küçük paskelledä taa sabaalendän Avdarmanın mezarlı doluydu insannan. Aylelär sürü dolusu gelärdilär mezarlaa. Hepsinin ellerindä vardı çiçek, sepetlär doluydu imeeliklän, su hem şarap şişelerinnän. Mezarlıkta paktı: otlar kazılıydı, mezarların dolayanı süpürülmüşü, toprak tepeleri düzülüydü hem kırnaktı. İlkin hepsi öpärdilär kruçaları, serpärdilär suyulan mezarları, sora erleşärdilär ayağın en paalı mezarları yanında. Gün başladıynan kızdırmaa, mezarlık fıyıldardı, nicä karımcılık. Karılar üleştirärdilär ölülerin cannarı için çanak-çölmek, kolaç, sarılı peşkirlän, boyalı yımırta, türlü imeelik hem tatlılık. Adamnar dökärdi şarap, taa siirek – su. Eldän yapılı masaların üstü doluydu iintiliklän. Onnarın dolayında skemnelerdä oturardı ihtärlar, büyüklär, küçüklär da

iyip-içärdilär. O mezarların dolayında, angıların yanında yoktu masa, insan erleşärdi erdä, eşil otun üstündä, döşedip bişey er üstünä. Mezarlar geciklendi yapılı satın alma hem diri çiçeklän. Eski mezarlık oldu, nicä bir çiçekli meydan. Geçti popaz bir kazan ayazmaylan da serpti ayazma herbir mezara.

Yavaş-yavaş seslär dolayda başladı işidilmää taa üüsek-üüsek da sansın şennendilär. Ba o taraftan, ba bu taraftan işidilärdi şen gülüşlär. Bän hesapaldım, ani mezarların üstünä su erinä başladılar serpmää şarap. Adamnar içärdilär şarabı da, bölüp filcandan biraz şarap, atardılar onu mezarların üstünä. «Sanki kimdän kaldı bu adet? Etmeer mi serpmää salt su?» – düşündüm bän, ama kimseyä bişey demedim. Salt hesapaldım, ani git-gidä şaraptan yalaklar zeedelenärdi paklanmış, düzlenilmiş toprakların üstündä. «Bekim dä, ölä läüzim», – raatlattırdım bän kendi-kendimi, ama duydum, ani bu adeti pek sevmedim. Her yılın bu gündä vardır hesapaldım bu işi, ama annamardım bu adetin faydasını hem neredän o çekiler. Kurajım kesilmedi, zerä gün pek gözäldi, hava saktı hem sıcağı, aylelär topluydu: bu gündä toplanêr uzak erlerdän uşaklar, senselelär.

Gün döndü üülenä. İnsan yavaş-yavaş başladı daalışmaa. Toplandık biz dä da yollandık bir dar yolcaazdan çıkışa doru. Ama gidärkän yolda, benim dikkatımı çekti bir oluş, angısı heptän kesti benim kurajımı. Bir mezarın yanında diz çökmüştü bir orta yaşta adam da bir elinnän tutunardı bir taazä boyalı maavi kruçadan. Açan biz yaklaştık ona, belli oldu, ani o saa elinnän savaşêr dökmaa kruçanın üstünä şarap. Adam aalardı, onun gözlerindän bangır-bangır damnardı iri yaşlar. Suradından belliydi, ani biraz haylicä keflenmişti.

Pek razgelämärdi kruçanın üstünä, da şarap akardı bir tarafa. O beterä adam tutunmuştu bir elinnän kruçadan da bitki-bitkiyä razgeldi kruçaya. Şarap akardı kruçadan aşaa, brakarak taazä maavi boyada kirli tunuk akımnarı. O akımnara damnardı adamın yaşları da. Bän, durup ta, baktım bu oluşa. «Güläsin mi, aalayasın mı? Neçin bu gözäl boyalı kruçaya dökmaa şarap?» – geçirdim aklımdan. Adam kimseyi hesapalmardı, hep dökärdi şarabı, savaşardı öpmää kruçayı, ama taa çok ligalardı onu. Pek istärdim almaa bir peşkir da silmää o kruçayı. Salt adam abandı o kruçanın üstünä, da savaşardı, peltekleyeräk, dizmää. Çıkçıynan mezarlıktan, baktım geeri. Adam hep durardı dizçä mezarın yanında, kruçadan da hep akardı şarap dalğaları, karışarak o ayazmaya, ani serpildi mezara. Anmak günü bitärdi.

Simon dädu

Çoktan açtıydı yaban gülleri. Onnarın kokusu daalardı kapunun önündä, bütün aulun içindä, sansın pufkurmuştu dufi dolaylara. Sıcak, güneşli, lüzgersiz, uygun bir hava. Tama kaçınmaa hem atlamaa, ama Çana oturdu eşiin üstündä da üfkedän yakındı aalamaa. O hem savaşardı tutmaa yaşlarını, hem sölenärdi kendi-kendinä:

«Başka hiç basmayacam da Nasta leülara, hiç gitmeyecäm, ne istärseydilär yapsınar. Hesaplasınar kendileri ödemeyi elektrika için, yazsınar kendi çocuuna-askerciyä kiyat hem okusunar kendileri askercidän gelän kiyatları. İkramnarı da diil läázım, zerä herkerä koyêrlar sofraya bal iyeyim ya da, üülen ekmeeni iyärseydilär, beni dä sofraya çaarêrlar oturayım onnarlan...»

Yok ne demää, Çana beenärdi Nasta lelüsunnara gitmää hem bulunmaa onnarlan bir sofrada. Toplanardı Nasta lelüsünün bütün aylesi bir tombarlak sofranın dolayında, oturardılar küçücük skemneciklerä, da Çana pek beenärdi siiretmää onnarın imesini. Onnar iyärdilär çok hem alatlamayarak tafta kaşıkclaran, pek lafetmärdilär. Salt sorardılar Çanaya bişeylär onun üürenmesi için, üüredicilär için. Çana lafçı uşaktı, havezlän annadardı herbir işi. Nicä diil çoktan oldular pioner, emin ettilär, sora bütün klaslan, dizilip sokakta, slogannarlan örüyärdilär okulun dolayında. Çanayı hep komandir koyardılar, da o idiktän sora gösterärdi onnara, nasıl o örüyärdi uşakların önündä. Çana çan gibi bir seslän baardardı hem urardu ayaklarını, açıkça adımnayarak. Vani eniştesi – ihtär, bıyıklı bir adam – salt gülümsärdi bıyıklar arası da deyärdi Nasta lelüsuna:

– Nesoy girgin hem şen uşak, kendisi raametli Domit Simon.

Nasta lelüsü sallardı kafasını, kayıl olarak. O pek sevärdi kardaşının bu kızını, ani benzärdi onnarın bobasına. Hem dä kendi aylesindä yoktu küçük uşak, Çana pek şenlendirärdi onnarı, onnarın da o sessiz içerleri dirilärdi Çananın keskin sesindän. Kızçaaz da mutluydu, ani burada hepsi onu sever, da onnarın önündä uşak gösterärdi becermeklerini.

Ama te bu Simon dädudan da hepsi çeketti. Salt Çana açêr tokatçı, nicä birisi-birisi deer:

– Te, Simon dädu geldi.

Çana patlardı üfkedän: bir kerä, iki kerä hep «Simon dädu». Sokakta da görselär, genä şakalaşardılar:

– Nâbêr bizim Simon dädu?

Çananın artık geldi buazına: o onbir yaşında kızçaaz, sanki benzeer ihtär däduya mı? Onda ölä dä vardı bir büyük kahır başında. Diil çoktan bakındı aynaya da korktu kendisindän – iki büyük eşil göz hem yumuruk kadar çillär suradında! Kurbaa taa gözäl ondan! Sokakta uşak vardır işittii, nicä başkasına deerlär «çilli boboç». Ona taa kimsey demedi, ama yakada. Bir günü aldı bir sert partal da bütün gün uudu yanaklarını, ama faydasız – salt yara yaptı. Ondan sora neetlendi hiç bakınmamaa aynalara. Şindi da bu «Simon dädu» girdi ortalaa. Hem dä nesoy danışmak bu – «Simon dädu»? Taa gülüntü dä olacek arkadaşların arasında. Ama yok bişey. Şindi Çana düşünärdi, nicä onnarlan ödeşecek bu iş için. Kafasında kurdu bir plan: kalkık kafaylan geçecek onnarın yanından dooru Oli babucuun evinä – ona da hep kızçaaz hesaplardı elektrikayı. Oli babucuklan o kâr büyük dosttu. O deyärdi Çanaya «Aleksandrıcık». Diil bu «şakacılar» gibi. Babucuk paylaşırdı uşaklan hepsi kendi dertlerini. Oli babucuk bir küçücük, kurgaf, buruşuk, incecik, nicä sırnıcäk, piliç ayaklı bir babucuktu. Pek sinirliydi, zerä vardı bir uursuz oolu hem fena gelini, angıları hep çekişärdilär biri-birinnän. Çana gidärdi onnara, Oli babu yakarkan fırını, da uşak ilkin siiredärdi yalını fırında, sora da babucuklan ikisi «mış-mış» çalkalardılar gençleri. Oli babunun titirärdi çenecii dä:

– Aleksandrıcık, biläsin, ani, bän öldüynän, onnarın arasında ii iş olmayacak. Öldürecekler biri-birilerini. – Sora ölä dä oldu. – Te bu gecä genä düüştülär, kafa kopardılar.

– Oli babu, gecä hepsi uyuyêr, onnarın uykuları gelmeer mi? – şaşarak, yavaşıcık, ilginç seslän sorardı Çana.

– Bilmeerim, kızım, köpek gibi dartışêrlar kuduzlar, benim dä raatlımı bozêrlar. Allah uşak ta vermeer şu onmadıklara.

– Bekim, uslanaceklar, – verärdi ürek babuya küçük kızcaaz. Babucuk sallardı kafasını hem oflardı.

Babu Oli atardı fırına ekmekleri, Çana yardım edärdi ona taşımaa sinileri. Sora onnar süpürärdilär fırının dolayını, zerä babucuk pek kırnaktı. Ekmekleri çıkardıynan fırından, babucuk verärdi bir parça sıcak ekmek Çanaya hem öpärdi uşaa:

– Sän dä olmasan, kiminnän bän gam daadacam?

Doyuncasına lafettiynän babucuklan, uşak gidärdi evä, atlayarak sevinmeliktän, ani bilärdi hepsi «sekretleri», ama kimseycää onnarı annatmardı.

Te şindi, eşiktä oturarak, Çana düşünärdi, nesoy büyük havezlän gidecek babu Olilerä. Oli babu lafedärdi Çanaylan, nicä büyüklän, o beterä dä sayıldardı onun en ii dostu. Yoksa babu Oli evdä, Çana var näänı gitsin. Var nicä dübää götürsün Tatyana lelüsuna, anası ne zamandan beeri sımarladı. Dübek aarca, ama diıştیرهcek elindän elinä da nasıl-nicä sürükleyecek onu. Gidärkän yol boyundan, koparacak petrov üzümü, sesleyecek biraz, nicä kurbaalar çalêrlar deredä. Yolda onu taa çok meraklı işlär bekler. Tatyana lelüsu da herkerä verer ona almaylan ceviz, yarısını o iyer yolda, yarısını da getirer mamusuna. Kızcaaz hesapaldı, ani nereyi dä gitsä, onu hepsi pek sever, annadêrlar ona herbir işi, herbir can acısını, bekim, ani o pek beener seslemää onnarı? Ama sevgiyi evdekilerdän,

senseledän, komuşulardan, üüredicilerdän uşak duyardı herbir adımda, da bu sevgi ona sansın kanat verärdi. Kızcaaz da hepsini sevärdi. Çananın kalktı biraz kefi bölä düşünmeklerdän, ama aklında sansın hep işidilärdi «Simon dädu». Bir dä o işitti mamusunun sesini:

– Nedän bizim cıvırlıga sustu? İşidilmeer ne türkü, ne adınamak, ne baarmak, ne çarmak. Sus oldu ortalık, kâr kafam biraz sendi. Çana, nedän ölä şişirmişin kendini da küsülü oturêrsın? Hiç sana benzämeer.

– Mamu, sana desinnär «Simon dädu», sän pek mi şen olacan? Nasta lelülara artık basmayacam!

Mamusu annadı, nedä işlär, ilkin bayıldı gülmää da, açan gördü, nesoy üfkeli kızı, nesoy kızardı suratı, hem sert-sert atêr bakışını, kendi-kendinä düşündü: «Bu, hakına ani, tıpkı Simon dädu, kafasını koparmışın, suratça da, taabeetçä dä benzeer, bişeylär beenmäreseydi – Allah korusun!» O git-ti içeri, aldı duvardan patredi, neredä kaynatası genç askerci Birinci dünnä cengindä atlı bir resimni, sluş duran beygirdä. Çana çok sıra siiredärdi bu resimi, ama en pek şaşardı beygirä. Anası çeketti ona annatmaa Simon dädu için. Bu uzun annatmadan kızcaaz sevindi salt bir-iki işä: ani dädusu pek gözälmiş, kıvrak boylu bir adammış, doorulukçuymuş hem pek çalışkanmış. Taa çok işlär annadardı mamusu, ama Çana pek seslämärdi, akli başka erlerdä uçardı. Sora, biraz büüdüynän, o çok sıra yalvaracak mamusuna annatsın enidän hepsini, da tutacak o oluşları aklında bütün ömürünä. Ama şindi o düşünärdi, ani, bekim, gözelliklär makar biraz benzeyecek dädusuna, ama umut pek azdı.

Çananın üfkesi geçti. O küsülü çok duramardı. Sabaa gidecek Nasta lelüsuna, ko desinnär «Simon dädu», küsmeyecek,

bekim, yavaş-yavaş kendileri vazgeçerler. Ama şimdi, şimdi... kaçaracak babu Oliyâ, bekim, kısmetâ görâ «kuduz gençler» olmayacaklar evdâ, da Oliyâ babucuklan yakışacak raat-raat şişlemâä onnarı!

Adetçâ gagauz sarması

Gagauzların adetçâ imeklerinde sarma pek sevgili bir imâk. Ona baalı gözâl, diişik adetlâr, angıları göstererlâr gagauzların özelliini. Sarmayı buyur ederlâr düünnerdâ, kumatriyalarda, adetçâ gagauz yortularında, pomanalarda. Sarma var iki türlü: baa yapraandan hem laana yapraandan. Bân isteerim annatmaa, nesoy adetlâr baalı baa yapraandan sarmalarlan. Hederlez ayının bitkisinâ dooru karılar, genç kızlar, baalayıp futalarını, sürücük-sürücük yollanêrlar kır-

lara ayırmaa hem toplamaa baa yapraa. Burada pek önemni kaçırmaa o vakıdı, açan yapraklar başlêêrlar kartlaşmaa, onnarlan sora zor sarmaa, hem dâ dadı başka olêr, var nicâ pişmesinnâr dâ. Herbir çotuk uymêêr bu işâ, zerâ var çotuklar kalın yapraklarlan hem incâ. Sarmaya toplanılêr salt incecik, korpâ yapraklar. Pek mutlu karılar, açan razgellerâr diçka çotuklarına, angılarında yapraklar taa nazik hem yalabık. Karılar daalışêrlar kırdâ da, bularsaydılar pek uygun çotukları, çaarêrlar başkasını da. Hepsi sever gitmâä kıra, zerâ, taa hızlı toplansın yapraklar deyni, karılar gülüşerlâr, annadêlar cüm-büş, çalêrlar türkü, geçirelâr strungadan küüyün oluşlarını. Kim istâr kaçırmaa bölâ meraklı işleri? Çaarış-baarış daalêr kırlarda. Yaprak toplêêrlar çok, ani etişsin taa öbür yılın eni yapraklarınadan. Bekim, hepsi gelâmedi, kalaceklar yaprak-sız, sora onnarlan paylaşêrlar, yapraa kimseyin canı acımêêr.

Evdâ yaprakları, aktarıp bir büyük masaya ya da sofraya, çeke-derlâr dizmâä testecik-testecik. Saplarını koparêrlar – sora taa kolay olacek kışın sarmaa. Burada da lâázım becermâk: testeciklerde yapraklar koyulêrlar uzucuk, yalabık taraflarınnan üstünâ. Evel vakıtlardan yapraklar kış için bölâ koyulardı: onnarı geçirêrdilâr iinâyılân ipliklerâ da asardılar tavanın kirişlerinâ. Sora, kullanmaa deyni, kaynak sudan geçirip, sarardılar sarma. Birazı koyardı yaprakları küçük fıçıcıklara ya da toprak küplerâ salamuraya, da onnarı da hep kaynak sudan geçirêrdilâr. Bölâ koruyêrlar yaprakları büünkü gündâ dâ, ama, açan peydalandı şişedân bankalar, başladılar ya kaynatmaa bankaların içindâ ya da kapamaa bankalara hem plastiklerâ kuru-kuruya. Kuru-kuruya korunan yapraklar sansın taazâ gibi kışın. Kış vakıdınadan yaprakları gözâl etiştirân çorbacıyka ii hem becerikli sayılêr, onu hepsi meteder hem koyêr başkasına örnek.

Düünnerdä sarma yapması büyük hem pek önemni bir adet. Düünün çorbacıyası birkaç ay ileri belli eder kendinä, nekadar yapraa var, ii mi o yapraklar, utandırmayacak mı kendisini kötü sarmalarlan, zerä sarmalar olmarsaa ii, sora haftaylan çalkayaceklar küü işindä «sivri dilli» babular, kâr gençlerin dä arasında bulunaceklar «daanık aazlılar». Çorbacıya kendisi bu şüpedä durarsa, çaarêr aşçıykayı, ani o görsün yaprakları, ondan sora da onnar barabar konuşêrlar yaprakların ölçüsünü. Düünä karşı bir büyük çaunda (25-40 kilalık) hazırlanêr bulgur. Allah korusun bu bulguru bozmaa! Burada sesleerlär ya en ii aşçıykayı küüdä, ya da bir büyük becerikli karıyı. Onnara kimsey karşı koymêr, hem yapêrlar salt onnarın dedii gibi. Burada herbir küüyün kendi çoktankı adetleri var: nekadar oloy koymaa, nekadar suan, morkva, tuz hem koku. Son sözünü herkerä söleer aşçıyka. Bulgur olêr pirinçtän, angısına katêrlar ya ufak kolos bulguru, booday bulguru (zordan arpa bulguru da gidärdi ileri) ya da başka ufak ekin bulguru. Bulguru yıkêrlar pınarda, taa çıkıncasına duruk su. Çaunda bulgur lääzım olsun ne pek tıkız, ne dä pek sulu, bulgur da ne pek pişmiş, ne dä pek çii. «Diricä» – bölä deerlär aşçıykalar. Sora fırında olacek taman islää. Bulgur hazırkan da biraz suuduyunan, onu doldurêrlar büyük leennerä da koyêrlar sofraların üstünä. Hepsi tutunêr kol-kola da, naara edip birkaç kerä «Yuhu-yuhu-yuhu-hu», oynêrlar horu. Hepsinä dökerlär birêr filcan şarap da ondan sora oturêrlar sofraların dolayanarında. Bu oya bir iş – sarmaa baa yapraandan, var nicä sürtün gecä yarısından, o beterä toplanêr komuşular, senselä, hepsi, kim isteer katılmaa bu adetä, da, oturup taa uygun küçük skemneciklerdä, çekederlär sarmaa. Burayı sokulmêr adamnar, uşakların da pek yok işi burada. Sararkan sarma,

belli olêr, kimin parmakları taa becerikli, kimin dä parmakları odun gibi. Sarmalar lääzım olsunnar küçürek, topluca, diil daanık hem partallı laana gibi. Hepsi sarmalar birtürlü lääzım olsunnar, zerä yaşlı karılar yaparkan çenä, unutmêrlar atmaa gözünü başkalarının sarmalarına, da sarmalar diilseydi uygun, ölä güleräk-süüleräk «haşlayaceklar» birkaç laf. Erleştirmää sarmaları kabın dibinä lääzım kırnacık, dolaya, gözäl dizili, hepsi bir tarafa baksınnar hem birä-bir olsunnar. Becermärsän, taa ii sokulma, zerä kabledecän payına. Ama çoyu gelerlär, ani bakmaa aşçıykaların ellerinä da üürenmää – bu pek lääzımını bir becermek. Sarmaları sararkan, taa çok lafederlär büyük karılar, onnarın artık hakı var, ama gençlär taa çok sesirgenerlär. Küüyün aşçıykaları taa çok cümbüşçü hem girgin karılar, onnarı hepsi sever hem saygı güder onnara. Bu beterä hepsi kayıl seslemää onnarın cümbüşlerini hem babu masallarını. Açan kaplar dolêrlar, onnara yapêrlar kapak yaş kepektän, kepään altına koyêrlar yıslanmış kiyat, biyaz hem temiz olsun. Bölä üstünkü sarmalar yanmêrlar.

Sarmaktan sora hepsi daalışêrlar evä, ama saat beştä sabaalen aşçıyka hem birkaç karı yardımcı atêrlar onnarı fırına. Vakıdı lääzım ölä sayıklamaa, ani sofraya deyni sarmalar olsunnar ne suuk, ne sıcak. Ateşin yalınını fırında aşçıyka taa çok ellinnän deneer, da taa bir sıra da yok işittim, ani o dayanamasın yalına ya da aalaşsın, ani haşlak! Sofraya gelir gözäl kızardılmış, birä-bir, yalabık sarmalar, natural bir imäk, onnarda fırının sıcak kokusu, bir damna, uzaktan-uzaa urêr tütünä, ama bir dä restoranda siz iyämeyeceniz bölä gözäl kokulu hem datlı sarmalar, zerä gagauz sarmalarına koyulêr en önemni iş – sevgi! Herbir düünä, yortuya, pomanaya sarma sarılêr çok, ani olsun neyi daatmaa komuşulara, senseleyä.

Bölä bizim milletimiz, bizim gagauzlar. «Sarma ozaman etişer, nezaman kalêr», – üüreder gençleri ihtârlar. Farfirilerä dä sarmaları läâzım uygun erleştirmää, bulaşmasın kenarlar, zerä maana bulaceklar! Bu bizim imäk kulturamızın bir parçası, pek meraklı hem özel. Bu adetlär hep taa yaşêêr, ama yarın var nicä hepsi diişilsin. Bitkidä danışêrım sizä: sevin hem koruyun adetlerimizi, bol-bol toplayın yaprak, sarın sarma, buyur edin komuşulara, dostlarınıza. Bereketli olsun!

Adetçä gagauz kaurması

Gagauzların adetçä halk imeklerinin arasında kaurma durêr birinci erdä. O diil salt gagauz imeesi – o bir canrı adet! O adet kalmış taa bizim evelki dedelerimizdän, ani kaurmayı Bucaan kırlarında en ilkin başlamışlar yapmaa, aç ölmemää deyni. Kaurma çok dayanêr, tok tutêr, kuvet verer. Kaurulmuş yaanıları, sarıp bişeyä, er içinä dä gömürmişlär, bozulmasınnar deyni. Taa o zamannardan kaurma oldu gagauzlarda bir adetçä imäk, kapladı sofrada «üst köşeyi», onsuz geçmeer bir dä sıra, bir dä konuşka, bir dä yortu. Tradişiyalara görä, kaurma Bucak gagauzlarında olêr salt taazä yaanıdan. Bu imeeyä yakışêr kuzu, koyun, keçi, domuz, sır, tavşam yaanısı. Ama düünnerdä, kumatriyalarda, kalendar yortularında, pomanalarda taa sık kaurma olêr koyun yaanısından, zerä o en datlı, ilin, saalına dokunmayan bir yaanı.

Sıralarda kaurma hazırlamasınnan ilgilener çok kişi. Adamnar düşünerlär, angı tokluyu (ya da birkaç toklu) sürüdän seçmää, olmasın zabun, yaanı bol-bol etişsin sırada. Hazırlêêrlar sacakları, odunnarı, ayırêrlar uygun er, sacaa erleştirmää deyni. Kaurmaya deyni läâzım büyük çaun, 25–40

litalık. Küçürek çaun var çoyunda, ama büyük – pek siirendä. Herbir küüdä var ölä mukayet aylelär, angıları nasıl-nicä bulmuşlar da satın almışlar o büyük hem aar, kaavi kırk litalık çaunnardan. Bölä çaun evdä siirek razgeler, o gezer sıradan sıraya. Kimär kerä läâzım çok gezmää, ani bulmaa çaunu. Kullandıktan sora da çaunu läâzım uumaa, biyazlatmaa, ayna gibi yalabısın, zerä başka çaunu görmeyecän. Taa üstünä anılacın küü içinde nicä sorumsuz, püsür hem haylaz!

Yaklaştıynan sıra, adamnar o hayvanı, angısını seçtilär, getirerlär evä da sorêrlar aşçıykalara, nezaman kesmää onu. Aşamdan ya da erkendän keserlär hayvanı, erleştirerlär yaanıları. Kaurmaya gider salt taazä yaanı. Koyêrlar içinä biyaz ceeri dä, kara ceeri dä, böbrek tä, ani taa datlı olsun deyni, ama salt diil sıralarda. Sıralarda kaurmaya girer pak yaanı. Adetçä gagauz kaurmasına suan da, koku da koyulmêêr, salt tuz. «Taazä yaanıya bişey diil läâzım, onun kendi dadı var», ölä söleerlär ihtâr adamnar. Ama büünkü gündä koyêrlar kara biber hem suan. Bir sefer bilä sırada gagauzlar koymayacak sofraya dünkü kaurmayı! Kaurma pişiriler yortu günü, ani olsun taazä. Adamnar pek dikkatlıca olêrlar, kesärkän hayvanı, ani yaanıya tüü yapışmasın, zerä yaanılar yıkanılmêêr. Yaanılar kıyılêr büyük-büük, zerä, kaurularkan, eriyecêklär, da sora pek daalêr kaurma. Maanacılar da hemen bunu hesaplaceklar. Genä laf olacek küü içinde! Taa becerikli aşçıyklar, koyaceykan etleri çauna, ütüleerlär biraz onnarı yalında, ani razgelmesin tüü hem dä daalmasıın kaurma. Kaurma tuzladıktan sora büyük uzun odun kaşıklan karıştırlêr, ama sora birtaan kapaklanêr da dürtülmeer pişincesinä, pişer dä enikunu ateştä. Yapışarsa dibinä – «yaktık yayı!» Tuzlamaa kaurmayı baalanêr salt bir kişi: ya aşçı, ya da bir oturmuş karı.

Tuzunu lääzım razgetirmää, zerä sora bela başına alacan, aylan gözlerini çıkaracaklar! İnsanın arasında da hep işidilecek, ani sıra geçti islää, ama kaurma tuzlucaydı ya da tussuzçaydı! Kaurma – imeklerin arasında kral. Onu hepsi bekleer sofrada, kaurmayı bitkidä getirerlär – haşlacık, kokulu, kızarılmış. Bir dä dadı yoksa – musaafirlerin kesiler kurajı. Sayılêr, ani sıra biraz bozulmuş! Saadıçları da küstürecän. Ama kaurma gözäl olduysa – ozaman hepsi şen! Hererdän işidiler: «Kaurma pek datlı, eriyer aazında. Yakışêr mı bizä taa bir farfiricik getiräsiniz?» Musaafirlär dä hesapalêrlar, farfirlär sık-sık mı konulêr osa siirek mi. Genä ya metetmeyä, ya da maanaya sebep olacek! Ama siirek angı sırada kaurma olmeêr. Tüteräk, sıcak kaurma hızlı süpürüler çanaklardan. Açarsan aazını başka erä, kaurmayı datmayacan!

Güzün ya da yaklaşarkan kış yortuları, küülerin içindä ba orada, ba burada işidiler keskin domuz sesleri. İnsan keser domuzları, ani kışın olsun ne imää. Adetçä ölä kuruldu, ani domuz kesmesi hep bir yortu ayledä. Bu yortuda da herzman taazä kaurma yapêrlar. Birdä-ikidä ateş tütünü duyulêr aullarda, kaurma kokusu daalêr bütün küüyün içinä. Ama kaurmayı kimsey imeer yalnız! Senseleyi, dostları, komuşuları çaarêrlar kaurma imää. Çok sıra «Nereyi gidersin?» soruşuna işidersin cevap: «Kaurma imää». Kaurmayı kimsey kaçırmêêr, onun kokusu çeker hepsini. Kär çaarmanın da kimseyi, hep okadar komuşular, dostlar, senseledän birkimsey, ani çoktan sana uuramadıydılar, duyarsaydılar kaurma kokusunu, mutlak uurayacaklar, soracaklar saalını hem kefini. Burada taa üstünä kaurmanın yanısora bir filcan duruk, turna gözü gibi şarap teklif edecekler. O betere onnar, kimdä var taazä kaurma, pek saygılı hem sevgili olêrlar bu günü. «Nesoy bunnar

hepsi duydular kokuyu?» – şaşêr domuzu kesennär. Bu kokuyu var mı nicä duymamaa? Onu saklayamayacan. «Kaurma cızırdêêr – musafir fiyıldêêr!» – gülüşerlär insan arasında. Adam kesärsä hayvan, yaparsa kaurma da çaarın dostunu – küsü dä var nicä olsun! Toplanıp büyük sürülêrlän tombarlak sofranın dolayında, angısına koyêrlar bir büyük çanak kaurma, bir çanak turşu, bir kana da şarap – dostlar gülüşeräk-şakalaşarak üfleerlär kaurmayı. Bölä konuşmakta imäk sansın taa da tatlı. Büyük-büük kızarılmış, kendi suyunda pişmiş yaanılar titirerlär yaa içindä. İstärseydiniz bilmää gerçek taazä etin dadını, dadın gagauz kaurmasından, atıştırın bir turşu dolma biber hem için bir filcan şarap. Ozaman duyaceniz gagauzun güçlü olduunu. Bölä adetçä gagauz kaurması, buyurun sofraya! Bereketli olsun!

Adetçä gagauz kıvırması

Dediynän «kıvırma» (birazı deer «kırma» ya da «kıvırtma») gözlerin önündä peydalanêr kertikli sini kızarılmış, sıcak buulu, ölä gözäl bir kokuyan plaçinta, ani hemen akêr ligaların. Maasul imeelii var hepsi milletlerdä, ama birisindä dä yok bölä özel, diil zor yapılan hamurdan imeelik. Bu eski, asirlerin dibindän gelän, bir fasıl imäk yaratması. Gagauzlar kim ne taa o vakıttan, nicä başladılar yazmaa pazı, getirdiler sofraya «kıvırmayı». Siz vardır mı hesapaldınız, nicä ihtär gagauz karıları yazêrlar pazıyı kıvırmaya deyni tombarlak sofrada? Oturup bir küçük skemneciktä, alıp elinä bir parça hamur hem oklavayı, ölä hızlı, becerikli, usta gibi yayêrlar pazıyı – «hış-hış-hış», hızlı döner-kayêr oklava, gözlerin etiştirämeer oklavanın ardına gezmää. Ellär otakım çabucak

dönerlär, ani hiç annamêêrsın, nezaman pazı olêr büyük, nicä sofrâ. Parmaklar hışım gibi döner oklavaylan bilä, yayarâk pazıyı. Büyük ustalar, pazı taa da incecik olsun deyni, iki ellän atêrlar pazıyı havaya yukarı dooru, yukarda gereräk onu. Pazı olêr incä, nicä yaprak, sıymêêr sofraya, sarkêr kenarlarından. Bu en büyük durum pazıda – incecik olmaa, zerä o kıvrımanın özelli! İncecik kıvrıma islää hem hızlı pişer, kızârêr, olêr gevrek. Ama pazı kalın yazılarsa – ozaman içi pişmeer nicä läözüm, kalêr çilicä. «Bölä kıvrımaylan yakışêr tıkanmaa, büüyêr aazında», – tühlanêr o, kim razgeler bölä kıvrımayla.

Pazının üstünü yarısından yaalêêrlar saayaaylan, bol-bol yayêrlar süzmä iışimii, kapadêrlar üstünä pazının öbür payını, da, topladı pazıyı «garmoşka» gibi, keserlär parça-parça, da ölä toplu erleştirenlär siniyâ. Kalêr yaalamaa üstünü kaymaklan, ama bu laf burayı yakışmêêr – taa dooru olacek demä «dökmäa kaymaa», bol-bol, ani kaymaktan hamur görünmesin. Nekadar taa çok kaymak – okadar taa datlı hem yımışarak olêr kıvrıma, zerä pek önemni kıvrıma olmasın kuru. Oturduynan sofraya, herkezi savaşêr taa kaymaklı erini almaa. Adetlerä görä evelki gagauzlar kıvrımayı koymardılar çanaklara, ama çıkarıp kıvrımayı fırından, tepsilêrlän koyardılar dooru sofraya, haşlak-haşlak imäa, ozaman duyulêr dadı. Bu imeeyi taa çok pazarlarda hem yortularda yapardılar, özelliklän kış yortularında: Eni yılda, Koladada, prost olmakta. Taa kaymaklı, taa gözâl kızarılmış tepsileri musaafirlerin önünä koyêrlar. Kıvrımasız hiç yok nicä düşünmää gagauzların sofrasını. Ana karşilêêr uşaklarını herkerä kıvrımaylan, bir musaafirin önünä hemen kıvrıma koyulêr. Salt düünnerdä neçinsä bu imäk konulmardı. Sanki diil mi o iş için, ani kıvrıma taa pek aylä imeeyi, yakınnara deyni, küçük bir topluma.

Aklımıza getireräk, ani düünnerdä toplanardı may yarım küü zeedesinnän, angı birini doyuraceydılar kıvrımaylan?

Eveldän bir genç gelin, geldiynän güveeyin evinä, pek sevdirärdi kendini becermäklän yazmaa incecik kıvrıma, razgetirmää fırının yalınını, kıvrımaları yakmamaa deyni. Ama siirek angı kız becermärdi yapmaa bu imeeyi. Bu becermäk geçer anadan emdii südünnän. Angı kız küçüktän büüyüncesinä kadar siiretmedi mamunun ellerini kıvrıma yaparkan? Bunu yok nicä bilmemää, bunu yok nicä unutmaa. Herbir gagauzka ölä sınaşık yapmaa kıvrıma, ani yapabilir onu yumulu gözlärlän. Kıvrımayı yakışmêêr yapmaa saklı, onun kokusu daalêr dolaya, çelip fikirini. Kıvrımaylan ikram ederlär, kıvrımayı vererlär yolcuların yanına. Geçärkän sokaklardan gagauz küülerindä, çok sıra duyulêr bu koku, onu zor şaşırmaa başka kokuyulan. Bekim, o iş için ölä gözâl koku daalêr bizim küülerdä?

Kıvrımayla baalı çok anekdot, çümbüş, söyleyiş. «Papşoy kazmaa ya da çamur karmaa – diil sıcak kıvrıma imäa», – gülüşer insan. Hepsi tutêr aklında cümbüşü, açan musafirliktä karıylan kocaya koymuşlar önnerinä kıvrıma, da karı deyärmiş: «Bizim adam kıvrıma imeer», – ani ona taa çok kalsın deyni. Çıktıynan da evä gitmää, adam koşêr taligayı da deer: «Bizim dä karı taligaya pinmeer».

Kıvrıma bizim yaşamamızın hem imäk kulturamızın en özel bir parçasıdır, zerä gagauzlar herkerä aulunda tutardılar inek. Süttän katıklar tutardılar önemni er bizim halkımızın sofrasında. Ko herkerä bizim alçacık, tombarlak, üç ayaklı soframızda tütsün fırından çıkarılan kızarılmış, buulu kıvrıma. Bereketli olsun!

Neyi annadêr eski patret?

Aldım elimä küçücük, sarı, köşecii kopuk, kertikli kenarlı bir eski patret. Şaşêrım ilkin ona, ani ozaman geciklârmişlâr patretleri, kenarlarını kertikli yaparmışlar. Kaç kerä oldu bakêrım ona, bakêrım o sevgili suratlara da aklıma getiririm o çoktankı vakıtları, irminci asirin altmışıncı yıllarının çekemesini. Elli üç yıl geeri. Patrettä benim Tanas bakam 42 yaşında, Varvara mamum 41 yaşında, büyük kakularım Nadi 11 yaşında, Nasti 6 yaşında, Simu batüm 9 yaşında hem bän 3 yaşında. Vardı taa büyük batüm – Miti – irmi yaşında, ama o taman armatadaydı bu vakıtlarda, küçük kızkardeşim da taa yoktu bu dünnedä.

Bir günü anam söledi, ani bizä pazara gelecek patretçi Petri da çıkaracak patredä bütün aylemizi. Benim anam pek çemrekti bu taraftan, savaşırdı kalmamaa geeri insandan bir dä iştan, makarki pek fukaara yaşardık. Bu hepsinä deyni bir büyük oluştu, zerä insan siirek çıkardı patredä. Hepsi herza-

man baalydı işlän, analar-bobalar kırdä çalışardılar, uşaklar da evdä yardım edärdilär, yoktu pek vakıt, düzünüp, patredä çıkmaa. Bu üzerä haberä hepsi, haliz uşaklar, pek sevindilär da büyük duygularlan beklärdilär pazarı. Cumertesi günü avşammen büüklär hepsi gitti yıkanmaa kolhozun banesindä, küçükleri dä mamu yıkadı bir büyük demir leendä.

Pazar günü sabaalen mamu çıkardı sandıktan hepsinin tutmalık rubalarını. Kendi karagöz, ufacık çiçeklän ştapil fistanını, kara ştapil futasını, tutmalık kara şalinkasını. Futanın aşasında aykırılına dikili dar, gergefli kara şirit. Bukadar gecik vardı mamunun bu karagöz rubalarında. Tutêrım aklımda, ani mamu başladı kula batik dartmaa taa sekseninci yılların bitkisinä dooru. O vakıdadan mamuyu görärdim salt karagöz rubalarlan. Baka giidi tutmalık kadifä gölmeeni, atlas jiletkasını, kayışlı pantolonnarını, zerä her gün o baalardı kırmızı kuşaanı. Kayışlı pantolonnar sayıladı tutmalık rubası. Büyük kakuma, Nadiyâ, çıkardılar açık sarı poplin, kırmızı «almacıklarlan», kısa enni fistanı, angısını diktirdiydilär Avdarmanın en becerikli terziykasına – Dedima İvana bulüya. Bu fistanda vardı geniş sivri köşeli yaka, belindä dikiş, angısı toplattırdı fistanı da yapardı onu ufak buruşuk. O vakıtlara görä o fistan pek gözäl sayıladı. Tutêrım aklımda, ani ona mamu ördüydü peliini da dediydi, ani savaşın daatmamaa saçlarını. Nadi kaku artık onbir yaşındaydı, da onun kulaklarına, nicä dä herbir kızçaaza bu yaşta, takmışılär küpä dä. Simon batüya mamu giidirdi tutmalık kafesli gölmää, angısı ilikliydi bitki kopçayadan, zerä açık yakalarlan ozaman kimsey gezmärdi. Paskellä için Simon batüya aldıydılar bir eni kara kozoroklu şapka, da o pek beenärdi onu, kabardı onunnan, vardı mı nicä o şindi giimesin o şapkayı, makarki

iyün ayıydı, da hava pek sıcaktı. Nasti kakuya hem bana hep Paskellä için mamu diktiydi eni çupaklı fistancık koyu maa-vi çittän. Biz taa küçüktük, terziykaya bizim fistannarımızı diktirtmärdilär, bizä deyni mamu hızlı-hızlıya kendi dikärdi. Ama hesapalın, ani Nastinin fistanı genä dä gecikli, zerä iki çupaklı, çupakların arasında da var buruşuklu materiya, gergefçik gibi. Fistanın da enneri diil pek kısa, dirseklerädän. Ama, ani biraz gözetlemä onnarı, ennerin kenarlarında çekili iki dikiş. Näändan-näanı boynusuna bulunmuş bir-iki dizi biyaz ufak boncuk ta. Tutêrım aklımda, ani mamu pek sevärdi düzmä uşakların giimnerini. Ama en kuşuklu bakalım Nastinin kafasına, angısında giimni ellän örülü bir kara delikli şapkacık. Bu «setkacık» diil gözellik için, onun aşasında var geçirili rezinka, ani sıksın saçlarını, daalmasınar deyni. O vakıtlar pek geçärdi butakım örmä «setkacıklar», küçük kızcaazların saçlarını toplamaa deyni. Açan taa saçlar diil okadar uzun, da yakışmêêr onnarı pelik örmä, bu rezinkalı örmä şapkacıklar pek kurtarardılar. Anam hiç beenmärdi daanık kafa yoluk saçlarla da hep toplardı saçlarımızı bu örmä «setkacıklara». Ani biz şaşırılmayalım, angı «setkacık» kimin, mamu ördüydü Nastiyä kara ipliktän, bana da biyaz ipliktän.

Ama neçin benim kafamda yok o biyaz setkacık? Bir hafta ileri baka kırkıydı benim başımı, ani saçlarım olsun sık hem kaavileşsin kökleri. Bu yaşta hepsi kızcaazların kırkardılar kafalarını, sıklaşsın saçları deyni, da var nicä söyleyim, ani bundan mı, diil mi bundan, ama pek sıktı hem dä büün-nän-büün yaşıma görä sık hem kalın saçlarım. Mamu giidirdi bana çupaklı çit fistancı, da bän dedim, ani giidirsin bana biyaz örmä şapkacı da. Ama mamu güldü da dedi, ani çıp-

lak kafaya gözäl durmayacak. Bän, belliki, çekettim aalamaa, da ozaman mamu dedi: «Dartacam sana bir biyaz modacık, pek gözäl duracak!» Pek gözäl durêr! Susturdu beni nasıl-nicä, ama kalacak biraz şiş. Taa tutêrım aklımda, ani kapunun önündä durardı bir büyük bakır dolu iiri zerdeliylän, da biz Nastiyän durup-durup hızlanardık imää onnardan, ama mamu brakmardı, ani bulaştırmayalım rubalarımızı. «Dayanın, çikalım patredä, da sora iyeceniz!» Ama sansın şindi gözlerimin önündä hepsi oluşlar o günü, duyêrım o sıcaa, görerim o benizleri, işiderim o yalpak sesleri.

Açan geldi patretçi, bizi alatlamayarak erleştirdi, koydu bir üç ayaklı aparat önümüzä, gösterdi, nereyi bakmaa, attı bir partal aparadın üstünä da dedi: «Vnimanıye!», alıp partalı bir tarafa. Biz hiç kıpırdamardık, belli durumumuzdan. Patrettä belli, nesoy önemni bu iş bizä deyni. Suratlar raat, uslu, serioz! Patrettä görüner dayama şopronun eski keremetleri, petrov alması, erik fidanının dalları, papşoycuklar. 1964-cü yılın iyün ayı. Sevgili aylä, sevgili suratlar, sevgili toprak. Genç ana-boba, dolayında da sevgili uşaklar. Raatlık, usluluk, aylä sıcaa belli bu patrettä. Var mı bişey taa paalı bu dünnedä?

Tä neleri var nicä annatsın bir küçücük, vakıttan sararmış bir patretçik. Kaybetmeyin onnarı, onnarda bizim ömürümüz!

Doluyum sevgiylän

Panaiyanın şafkı

Panaiya geldi düşümä,
Bu ikona göktä bulunardı.
Salt şafkı ilişti gözümä,
Kucaanda uşaanı o tutardı.

Küsülüydü onun bakışı,
Bir ateş uzakta görünardı.
Bän yaklaşmayım o ateşä,
Bakışınnan bana gösterärdi.

Çok baktım, Panaiya, sana,
Maavi gök okadar pek açıktı.
Doyum yoktu senin şafkına,
Salt senin bakışın pek darsıktı.

Bän annamadım, genç olarak,
Ani sän günaadan koruyardın,
Gözlerimi hep kapadarak,
O çirkin ateşä salt uçardım.

Canım başladıydı yanmaa,
Yaşların yalını süündürärdi,
Hem düşärkän deerin çukura,
Ellerinnän beni kucaklardın.

Yugunnuk yoktu hiç üreemdä,
Dolaşık yollarda kaybelärdim.
Sän şafkinnan maavi göklerden,
Karannık yollardan çıkarardın.

Doluyum sevgiylän

Sän, benim ömürüm,
Pek mutluyum sana.
Ani sän bu ürää
Başlamışın bana.

Ani diilim tamah
Hem dä dilim haseet.
Ani herbir sabaa
Hep verersin kuvet.

İsleesinnän islää
Üüredersin olmaa,
Hem verersin kuvet
Duşmanı prost etmää.

Ani çok pek sıra,
Kabledärkän köstek,
Acıyardın beni,
Hep olardın destek.

Bän durarkan düşmää
En bitki kenarda,
Becerärdin tutmaa,
Kurtarıp fenadan.

Hem toplarkan günaa,
Karardıp gözümü,
Sän silärdin benim
O kirli üzümü.

Çok görärkän kötü,
Bän yapardım iilik.
Hem dä diildim hodul,
Ne kıskanç, ne dä dik.

Gösterdim zorlarda
Bitkisiz dayanmak,
Yardımcıydı bana
Allahtan üç uşak.

Herbir iş için mutluym,
Ne bana adadın,
Hem sevgiylän doluyum,
Ani sän baaşladın.

Biyaz yabanı

Bän biyaz yabanıyım,
Bän yapêrım hava,
Haseetli olana,
Bän vererim daava.

Acıya dayanıkım,
Sancıdan ses çıkmaz,
Zerä ne, boşuna mı
Tüülerim bim-biyaz?

Da sürü hırlanarkan,
Hep kalkêrım arka,
Onnarı koruyarkan,
Kim bendän taa yufka.

Bu diişik işlerä
Bulmayın hiç maana.
Hem sivri dişlerä –
Bän dişi hem ana!

Prinkada tutulmaa
Unuttum korkuyu.
Uzaktan duyarak
O yalan kokuyu.

Siz beni zapetmää
Kırmayın pek kafa.
Bän biyaz yabanıyım,
Bän yapêrım hava!

Dialog ömürlän

– Ver bana çok kısmet,
Ani kalmayım aşaa.
– Taa nelär vereyim:
Var evin hem uşaan.

– Ver bana bir sevgi,
Yansın, nicä ateş.
– Veriliydi sana,
Salt saklı bu güneş.

–Taa çok dost mu versän,
Bekim, ii olacek?
– Binnän dä yollasam,
Hep o – bir kalacek!

– Yap beni birinci,
Senin büük kuvedin.
– Sän oldun dilenci,
Prost senin istediin.

– Aarlaşêr ük gittikçä,
Bana zor taşımaa.
– Sän durêrsın ayakça,
Yok neyä aalaşmaa.

– Ver dooru bir inan,
Da yaşamayım yanniş.
– Sän kendin ayırcan,
Zerä karma-karış...

İÇİNDEKİLÄR

<i>Okuyuculara danışma</i>	3
Küçüklüm. Avdarma	4
Evelki Bucak	15
Cıvırlıga türküsü	27
Sevgi topraa hem insana	42
Halkyaratmaları	53
Uşaklara	63
Annatmalar	69
Doluyum sevgiylän	106